

RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON

OTSUS

Vaidlustusasja number	143-24/275929
Otsuse kuupäev	29.08.2024
Vaidlustuskomisjoni liige	Taivo Kivistik
Vaidlustus	Tallinna Krematooriumi AS-i vaidlustus SA Tartu Ülikooli Kliinikum riigihankes „Surnute transpordi ja patoanatomilise lahangu abilise teenuse tellimine“ (viitenumber 275929) hankija otsustele kvalifitseerida Võru Matusetalitus OÜ ning tunnistada Võru Matusetalitus OÜ pakkumus vastavaks ja edukaks
Menetlusosalised	Vaidlustaja, Tallinna Krematooriumi AS, esindaja vandeadvokaat Asso Prii Hankija, SA Tartu Ülikooli Kliinikum, esindaja Liis Salumäe Kolmas isik, Võru Matusetalitus OÜ, esindaja Krista Rattasepp
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p-i 4 ja § 198 lg 3 alusel

1. Jätta rahuldamata Tallinna Krematooriumi AS-i vaidlustus SA Tartu Ülikooli Kliinikum riigihankes „Surnute transpordi ja patoanatomilise lahangu abilise teenuse tellimine“ (viitenumber 275929).
2. Jätta Tallinna Krematooriumi AS-i poolt vaidlustusmenetluses kantud kulud tema enda kanda.

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg 10 päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 19.02.2024. a avaldas SA Tartu Ülikooli Kliinikum (edaspidi ka Hankija) avatud hankemenetlusega riigihanke „Surnute transpordi ja patoanatomilise lahangu abilise teenuse tellimine“ (viitenumber 275929) (edaspidi Riigihange) hanketeate ja tegi kättesaadavaks teised riigihanke alusdokumendid (edaspidi koos nimetatult RHAD), sh „Juhised pakkujale“ (edaspidi Juhised). Riigihange on korraldatud raamlepingu sõlmimiseks. Pakkumuste esitamise tähtpäevaks, 25.03.2024. a, esitasid pakkumuse Tallinna Krematooriumi AS ja Võru Matusetalitus OÜ.
2. 15.07.2024 otsusega tunnistab Hankija vastavaks Võru Matusetalitus OÜ ja Tallinna Krematooriumi AS-i pakkumused ning 16.07.2024 korraldusega „Surnute transpordi ja lahanguabilise teenuse tellimiseks riigihanke tulemuste kinnitamine“ (edaspidi Korraldus) edukaks Võru Matusetalitus OÜ pakkumuse.

17.07.2024 otsusega kvalifitseeris Hankija Võru Matusetalitus OÜ.

3. 29.07.2024. a laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) Tallinna Krematooriumi AS-i (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Hankija otsustele kvalifitseerida Võru Matusetalitus OÜ (edaspidi ka Kolmas isik) ning tunnistada Võru Matusetalitus OÜ pakkumus vastavaks ja edukaks.

4. Kooskõlas riigihangete seaduse (edaspidi RHS) § 195 lg-ga 2 ja § 196 lg-dega 1 ja 3 teatas vaidlustuskomisjon 06.08.2024 kirjaga nr 12.2-10/143 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 09.08.2024 ja neile vastamiseks 14.08.2024. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad ja menetluskulude nimekirja Vaidlustaja. Teiseks tähtpäevaks esitasid täiendavad seisukohad ja menetluskulude nimekirja Hankija ja Kolmas isik.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, **Tallinna Krematooriumi AS-i**, vaidlustuses ja 09.08.2024. a esitatud täiendavates seisukohtades põhjendatakse taotlusi alljärgnevalt.

5.1. Pakkumuses tuli esitada ühe surnu transpordi hind ilma käibemaksuta Hankija struktuuriüksusest pakkuja külmkambrisse ning lahanguabilise teenuse hind ilma käibemaksuta, ühe kuu kohta.

Vaidlustaja pakkumuses oli ühe surnu transpordi hind 12,78 eurot ning lahanguabilise teenuse hind kuus 2329,16 eurot.

Kolmanda isiku pakkumuses oli ühe surnu transpordi hind 5,88 eurot ning lahanguabilise teenuse hind kuus 1097,16 eurot.

5.2. Juhiste p-i 4.3.5 kohaselt peab pakkuja meeskonda kuuluma vähemalt 2 lahanguabilist ning hankepassis esitatud lahanguabilised peavad olema samad, kes osalevad hiljem ka teenuse osutamisel. Vastavustingimuste kohaselt peab kumbki lahanguabiline omama vähemalt aasta pikkust lahanguabilise töö kogemust. Pakkujal tuli esitada lahanguabiliste elulookirjeldused.

5.3. Vaidlustajale teadaolevalt ei ole Kolmanda isiku meeskonnas (palgal) lahanguabilisi.

Hankija ei ole välja selgitanud, kas väidetav töösuhe vastab tegelikkusele ja pole loodud fiktiivselt hanketingimuste täitmiseks.

5.4. Vaidlustajale teadaolevalt ei ole tegemist Kolmanda isiku töötajatega, vaid Kolmas isik on palunud pakkumuses kajastatud isikutelt CV-d ning kandnud nad töötajate registrisse, et luua mulje, et tegemist on tema meeskonda kuuluvate isikutega. Tegelikult ei kavatsenud pakkumuses nimetatud isikud Kolmanda isiku heaks tööle hakata ning lahanguabiliste teenuseid osutada.

5.5. Vaidlustajale on saanud teatavaks, et üheks Kolmanda isiku märgitud meeskonnas olevaks lahanguabiliseks on Eesti Kohtuekspertiisi Instituudis (edaspidi EKEI) lahanguabilisena töötav X¹.

Vaidlustaja pöördus X-i poole ning palus selgitada, mis kokkulepped ta olid Kolmanda isikuga seoses Riigihankega on.

X vastas: *Olen Võru Matusetalitusele andnud oma CV ning oleme pärast digiallkirjastanud töölepingu. Lubasin, et võin vajadusel SA TÜK Patoloogiateenistuses teha preparaatorile puhkuse asendusi ja aidata välja õpetada teist lahkajat. Ise täiskohaga Patoloogia teenistusse tööle ei ole lubanud ega plaaninud minna. Töölepingus on märgitud Võru Matusetalituse soovil palgaks 820 eurot bruto täiskoormuse eest. Kuna töötan hetkel lahangu spetsialistina Kohtuekspertiisis ja töö sarnaneb preparaatori tööga Patoloogiateenistuses, siis ei ole ma lubanud asuda samalaadsele tööle väiksema töötasuga teisel ametikohal.*

Vaidlustaja palus täpsustada: *Saan ma siis õigesti aru, et Kohtuekspertiisis on palk suurem ja töölepingusse märgitud summa eest Kliinikumi patoloogiateenistuses lahkamistööd ei teeks?*

¹ Allpool nimetatud X. Vaidlustuskomisjonile on isik teada.

mida [---] omakorda kinnitab: Jah, on tõsi, Kohtueksperdiis on suurem palk.

Eeltoodu tõendab, et:

1) vähemalt üks Kolmanda isiku pakkumuses esitatud lahanguabilistest ei ole tema meeskonnas, vaid töötab EKEI-s koosseisulise töötajana – tegemist on teise ettevõtja vahenditele tuginemisega RHS § 103 lg 2 mõttes;

2) Hankijale esitatud töölepingu tingimused ei vasta tegelikkusele – töölepingusse on Kolmanda isiku soovil märgitud 820 eurot täiskoormuse eest, kuid X kinnitab, et tema palk EKEI-s on suurem ja töölepingusse märgitud summa (820 eurot bruto) eest ta Hankija patoloogiateenistuses töötada ei ole lubanud ega kavatse. See rikub ka TLS § 5 lg 1 p-i 5 kohustust märkida töölepingusse tegelikkusele vastav töötasu suurus, mis on täiendavaks aluseks Kolmanda isiku edukaks tunnistatud pakkumuse tagasilükkamiseks (RHS § 117 lg 4);

3) Kolmas isik on plaaninud X-i (töölepingus märgitud summast suurema summa eest) kasutada võimalusel puhkuste asendajana – seega Kolmas isik teab ka ise, et tal kaasnevad puhkuse asendamistega täiendavad kulud, kuid ei ole seda oma pakkumuses kajastanud, rikkudes seega Juhiste p-is 5.6 sätestatud ning esitades ühtlasi põhjendamatult madala pakkumuse;

4) X viitab teise lahkaja väljaõpetamisele – see näitab, et tegelikkuses ei ole Kolmanda isiku meeskonnas kahte vähemalt aastase kogemusega lahkajat, vaid Kolmas isik plaanib lahkajat alles välja õpetama asuda;

5) töö EKEI-s ja Hankija patoloogiateenistuses on sarnane;

6) Kolmas isik on esitanud teadlikult Hankijale valeandmeid, sh ebaõige sisuga tõendi.

5.6. Kolmas isik on fiktiivselt täitnud hanketingimused (esitades Hankijale teadlikult töölepingu, mille sisu ja tingimused ei vasta tegelikkusele), andnud hankepassis ebaõige kinnituse esitatud andmete õigsuse kohta ning ühtlasi on välistatud, et tema poolt hankepassis esitatud lahanguabilised on samad, kes osalevad hiljem ka teenuse osutamisel (Juhiste p 4.3.5). Ainuüksi Hankijale teadlikult valeandmete, sh fiktiivse dokumendi esitamine peaks tingima pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamise (RHS § 95 lg 4 p 9, § 177 lg 2 p 2).

5.7. Enne pakkumuste esitamist pöördus Kolmas isik elulookirjelduse saamisega sooviga ka Vaidlustaja lahanguabiliste poole. Teise ettevõtja töötaja CV kasutamine (sh isiku kandmine töötajate registrisse) ei tähenda, et lahanguabiline kuulus pakkuja meeskonda Juhiste p-i 4.3.5 tähenduses.

5.8. Lahanguabiliste nõue oli hankepassis „Haridus- ja kutsekvalifikatsiooni“ all viitega RHS § 106 lg 1 p-ile 6. Juhul, kui Kolmas isik esitas lahanguabiliste elulookirjeldused, kes on tegelikult teise isiku töötajad, siis on tegemist teise ettevõtja vahenditele tuginemisega RHS § 103 lg 2 mõttes. Sellisel juhul peavad ettevõtjad, kelle vahenditele tuginetakse, täitma vastavat hankelepingut või selle osa isiklikult ning § 104 lg 4 kohaselt peab pakkuja või taotleja esitama hankepassi ka selle isiku kohta, kelle vahenditele ta tugineb (Juhiste p 4.6). Kolmas ei ole teiste ettevõtjate kohta hankepassi täitnud.

5.9. Kolmas isik pöördus peale 17.07.2024. a Hankija otsuste tegemist Vaidlustaja lahanguabiliste poole ettepanekuga sõlmida tööleping Hankija heaks tehtava töö jätkamiseks. Ka see kinnitab, et tegelikkuses ei ole pakkumuses esitatud lahanguabilised olnud valmis Kolmanda isiku heaks töötama.

5.10. Hankija on Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrollimisel eksinud või teinud diskretsioonivea (RHS § 115 lg-d 1 ja 8).

5.11. Juhiste p-i 5.6 kohaselt esitatakse pakkumuses hinnad eurodes ning hind peab sisaldama kõiki kulusid mis on seotud teenuse osutamisega. Hankija on eelmise 4-aastase perioodi kohta analoogsete tingimustega läbi viidud hankes (viitenumber 213088) kinnitanud 16.10.2019: *Pakkujal on keelatud katta teenuse kulusid hankelepinguvälistest tuludest. Riigihankes esitatav hind peab katma kõik selle teenuse osutamiseks tehtavad kulud.*

5.12. Ühe surnu transporditeenuse minimaalse maksumuse määramiseks tuleb avada teenuse sisu. Vaidlustaja on samadel tingimustel osutanud Hankijale samu teenuseid, mis Riigihankes, olles sõlminud Hankijaga 22.04.2020. a riigihanke viitenumbriga 215783 (edaspidi riigihange 215783) tulemusel lepingu. Seetõttu on Vaidlustajal kogemus teenuse osutamisel ning Kolmas isik ega Hankija ei ole kursis teenuse osutamise detailidega, mis on viinud Kolmanda isiku poolt kõiki kulusid mitteamestava pakkumuse tegemiseni ning Hankija kontrolli tulemusel

ebaõige järelduseni.

5.13. HD Lisa 1 Nõuded teenusele kohaselt:

Surnute transporditeenusena käsitletakse surnute transportimist, mille hulka kuulub ööpäevaringselt surnule järele minek Tartu linna eri asukohtades olevatesse hankija hoonetesse, surnu transportimine ja paigutamine pakkuja külmkambrisse või patoanatomilise lahangu vajaduse korral surnu transportimine ja paigutamine hankija külmkambrisse ja peale lahangu äraviimine hankija külmkambrist ja paigutamine pakkuja külmkambrisse.

P 2.1.1. Pakkuja kohustub hankijalt vastava tellimuse saamisel surnu transportima ja paigutama pakkuja enda valduses olevasse külmkambrisse või patoanatomilise lahangu vajaduse korral hankija valduses olevasse külmkambrisse aadressil L. Puusepa 8, Tartu.

5.14. 2023. a transportis Vaidlustaja Hankija tellimusel 922 surnut. Praktikast hõlmab teenus kolme peamist varianti:

1) Hankijalt tuleb tellimus, 2 transportijat (HD lisa 1, p 2.1.4.1) sõidavad Hankija struktuuriüksusesse ja transpordivad surnu pakkuja külmkambrisse. Selliseid transporditeenuseid oli 2023. a ca 782;

2) Hankijalt tuleb tellimus, 2 transportijat sõidavad Hankija struktuuriüksusesse ja transpordivad surnu Hankija külmkambrisse lahanguks. Peale lahangu teostamist sõidavad 2 transportijat uuesti Hankija külmkambrisse ja transpordivad surnu pakkuja külmkambrisse. Sellised transporditeenused oli 2023. aastal ca 130;

3) Hankijalt tuleb tellimus, 2 transportijat sõidavad Hankija struktuuriüksusesse ja transpordivad surnu pakkuja külmkambrisse. Hankija teavitab, et surnu tuleb tuua Hankija külmkambrisse lahanguks. Peale lahangu teostamist sõidavad 2 transportijat uuesti Hankija külmkambrisse ja transpordivad surnu pakkuja külmkambrisse. Sellised transporditeenused oli 2023. aastal ca 10.

Teenuse osutamise protsess näeb välja üldjoontes järgmine

1) Hankijalt tuleb kõne transpordivajaduse kohta – reageerida tuleb 24 tundi ööpäeas ning 1 tunni jooksul (HD Lisa 1, p 2.2.2). Arvestades reageerimisajaga, ei saa transportijad täita muid ülesandeid paralleelselt;

2) transportijad ei viibi 24h samas asukohas. Üks transportijatest võtab teise peale ning koos suundutakse vastavasse Hankija struktuuriüksusesse, mis asuvad lähedikkude (enamjaolt Puusepa tn korpuses);

3) Hankija struktuuriüksuses suunduvad transportijad vastava osakonna õdede posti, kus on saatekiri ja sealt juhatatakse töötajad käruga palatisse. Juhul, kui surnu asub operatsioonibloki, siis pannakse töötajatele selga spetsiaalne varustus ja oodatakse saatjat, kes juhatab töötajad operatsioonisaali. Samuti on keerulisem intensiivraviosakonnas oleva surnu transportimine (ruumis on palju meditsiiniseadmeid jne);

4) transportijad liiguvad koos Hankija töötajaga surnu juurde, asetavad ta raamile, viivad autosse ja liiguvad sihtkohta (pakkuja külmkambrisse, Hankija külmkambrisse);

5) tavaliselt haigla töötaja teab, kas surnu kuulub lahkamisele või ei. Kui jah, liiguvad töötajad läbi maja keldri lahanguaali juures oleva külmkambrini, teevad kande raamatusse ja asetavad lahkunu raamile, see lükatakse külmkambrisse;

6) juhul, kui surnu jäi Hankija külmkambrisse lahangule, siis tuleb teha täiendav sõit haiglasse, et viia surnu pakkuja külmkambrisse (olukord, kus üks sõit on juba toimunud - haiglast lahangule). Selliseid täiendavaid sõite on nädalas ca 2-3 ($140/52=2,69$) ning ka need sõidud on HD kohaselt arvestatud 1 surnu transpordi hinna sisse.

Eelnevast nähtub, et tegemist on korduva Tartu linna siseseid sõite ning logistilisi ülesandeid eeldava teenusega, mida peab osutama 2 transportijat korraga, kasutades selleks spetsiaalset autot, transportraame ning ühekordset surnukotti. Peaks olema üheselt selge, et sellist teenust ei saa kõiki kulusid arvestades (Juhiste p 5.6) osutada hinnaga 5,88 eurot+km.

5.15. Vaidlustaja ei tea, milliseid kulusid Kolmas isik on Hankijale edastanud selgitus(t)es, kuid teab kogemuslikult, et teenust pole võimalik osutada maksumusega 5,88 eurot.

Riigihankes 215783 esitasid pakkumused nii Kolmas isik kui ka Vaidlustaja. Vaidlustaja pakkumuse kohaselt oli ühe surnu transpordi hinnaks 6 eurot ja lahanguabilise teenuse hinnaks 540 eurot ühe kuu kohta (käibemaksuta). Kolmanda isiku pakkumuse kohaselt oli surnu transpordi hinnaks 7.15 eurot ja lahanguabilise teenuse hinnaks 867.48 eurot ühe kuu kohta (käibemaksuta).

Seega esitas Kolmas isik 2024. aastal pakkumuse, mille maksumus sama teenuse kohta on odavam kui 2019. aastal.

5.16. Minimaalselt on teenuse osutamiseks vajalik kahel transportijal sõita enda asukohtadest Hankija struktuuriüksusesse (Puusepa 8, Tartu), jõuda seal surnuni ning siis surnu pakkuja külmkambrisse transportida (2023. aastal tuli ca 140 korral teha veel lisa sõit hiljem Hankija külmkambrisse, et lahatud surnu viia pakkuja külmkambrisse). Teadmata, kus Kolmanda isiku transportijad 24h valmisolekus ootavad, võib eeldada, et minimaalselt kulub neil tellimuse saamisest:

1) 10-20 minutit, et jõuda Puusepa tn 8 (transportijad saavad teate ja peavad mõlemad jõudma hankija struktuuriüksusesse);

2) 10-15 minutit, et võtta peale surnu hankija struktuuriüksusest;

3) 10-15 minutit, et transportida surnu pakkuja külmkambrisse. Kolmanda isiku pakkumuses esitatud külmkamber asub aadressil Puiestee tn 2, Tartu, kuhu jõudmiseks Puusepa tn 8 aadressilt kulub kaardirakenduse Google Maps andmetel 12 minutit, kuid lisaks on vaja surnu autost külmkambrisse transportida, täita pabereid jne.

Seega on ainuüksi 2 transportija tööaeg minimaalselt 30-45 minutit. See tähendab, et minimaalne ajakulu kahe töötaja peale kokku on 1 tund (2 x 30min). 2024. aastal kehtiv tunnitasu alammäär on 4,86 eurot bruto ning kogukulu tööandjale (töötasufond) on 6,5 eurot. Seega ei kata Kolmanda isiku pakutud 1 surnu transpordi maksumus 5,88 eurot isegi kahe transportija minimaalset töötasu 1 surnu transpordiks ning rikub RHS § 115 lg-s 9 sätestatud, mis tingib kohustuse pakkumus tagasi lükata. Kolmas isik võib väita, et ta ostab teenust sisse, kuid ka seejuures ei ole usutav, et mõni teenuseosutaja oleks valmis osutama teenust hinnaga, mis ei kata isegi täiesti minimaalset kulu – töötasu alammäära.

5.17. Kuivõrd eeldatakse 24h valmisolekut, siis tuleb arvestada, et töölepingu seaduse § 45 lg 1 järgi kohustub tööandja öötöö (kell 22.00 kuni 6.00) korral maksma 1,25 kordset tasumäära, mistõttu on tegelik kulu töötajatele isegi suurem. Samuti tuleb maksta valveaja eest töötajale tasu, mis ei või olla väiksem kui 1/10 kokkulepitud töötasust (TLS § 48).

Arvutuses on lähtutud ka minimaalsest ajakulust – pigem läheb transpordiks kauem kui 30 minutit ning lisaks tuleb teha täiendavaid sõite, et minna järele lahangule viidud surnutele (2023. a ca 130 korda) ning viia lahangule juba pakkuja külmkambrisse viidud surnuid (2023. a ca 10 korda).

5.18. Lisaks töötajate ajakulule kaasnevad ka muud kulud, mis tuli RHAD-i kohaselt maksumusega hõlmata, sh:

1) HD lisa 1 p-i 2.1.4.3 kohaselt peab kasutama surnu transpordiks heledas toonis spetsiaalset surnukotti, mille minimaalne maksumus on 1,8 eurot;

2) autodega seotud kulud. Hankijale peaks teada olema Kolmanda isiku autode mark ning mudel ning selle kütusetarve. Isegi, kui tegemist on ökonoomsete diiselautodega, siis on kulu linnas vähemalt 7 l/100 km.

5.19. Kuna pakkumus ei kata isegi miinimumtöötasu, siis ei saa muid kulusid olla arvestatud.

5.20. Transpordirakendusega BOLT maksaks sõit Puusepa tn 8 aadressilt Puiestee tn 2 aadressile 5,7 eurot kõige odavama sõidukiga ning 9,5 eurot kallima sõidukiga ning seda ühe juhiga. Surnuteveoks aga kasutatakse spetsiaalseid sõidukeid, transportraame, 2 transportijat ning lisaks tuleb surnu Hankija struktuuriüksusest peale võtta, autosse paigutada ning ka Puiestee 2 aadressil külmkambrisse paigutada.

5.21. Märkimisväärne on ka kahe pakkumuse hinnavahe - Vaidlustaja pakutud ühe surnu transpordi maksumus on 117 % kõrgem kui Kolmanda isiku pakutud maksumus.

5.22. Pakkujatel tuli esitada lahanguabilise teenuse hind ilma käibemaksuta, ühe kuu kohta. Kolmanda isiku pakkumus lahanguabilise teenuse osutamiseks hinnaga 1097,16 eurot kuus ei kata teenuse osutamiseks tehtavaid minimaalseid ja seaduses sätestatud kulutusi (töötasu alammäär). Pakkuja on määranud teenuse hinna lähtuvalt 2024. aastal kehtestatud töötasu alammäärast 820 eurot bruto (1097,16 on kogukulu tööandjale koos maksudega).

Seda, et Kolmas isik on pakkumuses lähtunud miinimumtöötasust, kinnitab ka Hankija 23.07.2024 e-kirjas väljendatu, et Kolmas isik on esitanud talle tõendid lahkamisabiliste töötasu vastavuse kohta miinimumtöötasuga.

5.23. Pole vaidlust, et Hankija on soovinud hankida lahkamisabilise, kes täistööajaga töötaks tema struktuuriüksuses (HD lisa 1 p 4.1).

5.24. Hankija on eksinud Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse hindamisega.

5.24.1. Kolmas isik ei plaanigi lahanguabilistele pakkumuse aluseks olevat miinimumtöötasu maksta, vaid miinimumtasu (820 eurot bruto) on Hankijale esitatud töölepingutesse kantud fiktiivselt, et tekitada ebaõige ettekujutus asjaoludest.

5.24.2. Ei ole eluliselt usutav, et Kolmandal isikul on reaalselt olnud võimalik leida ja määrata teenust osutama kaks lahangualise töö kogemusega isikut, kes on valmis seda tööd tegema miinimumtöötasu eest.

EKEI koosseisuline töötaja X kinnitanud, et EKEI palk on kõrgem kui Kolmanda isikuga sõlmitud töölepingusse märgitud 820 eurot bruto (pakkumuses kajastatud töötasufondina 1097,16 eurot).

5.24.3. Kolmanda isiku eesmärgiks ei olnud esitada pakkumust, mille maksumus kataks selle kulud, vaid teha pakkumus minimaalse maksumusega, pidades minimaalseks töötasu alammäärast lähtuvat pakkumust. Kolmas isik ei ole arvestanud ettenähtava sisendkulu suurenemisega: igal aastal suureneb riiklikult kehtestatud alampalk - 2024. a 42,5%, 2025. a 45%, 2026. a 47,5% ja 2027. a 50% keskmisest palgast. Statistikaameti kodulehel olevate andmete järgi on keskmine brutopalk suurenenud nt perioodil 2021-2024 keskmiselt enam kui 10% aastas.

Hankija hankekomisjoni 15.07.2024 otsuse p-ist 6 nähtub, et Hankija on väidetavalt küsinud Kolmandalt isikult selgitust, kuidas on kavandatud töötasu maksmine 2025. ja 2026. aastal, kui tõuseb töötasu alamäär. Otsuses aga ei ole kajastatud Kolmanda isiku vastust.

5.25. Eelnevast nähtuvalt on Hankija pidanud aktsepteeritavaks riski palga alamäära suurenemisest 2025. aastal. Samas puudub mistahes käsitlus 2026. aasta osas – ka siis tõuseb töötasu alammäär ning Kolmas isik ei saa lepingujärgset tasu suurendada (HD lisa 2 raamlepingu projekti p 3.6). Arvestades vaidlustusi, ei ole reaalne, et hankelepinguni jõutaks enne sügist. Seda on Hankija täielikult ignoreerinud. Samuti ei selgu, miks peab Hankija ka 2025. a osas riski „aktsepteeritavaks“ – kuna pakkujal on pakkumuses lähtunud 2024. aastal kehtivast miinimumtöötasust, siis on teada, et 2025. aastal pakkumus enam miinimumtöötasu kriteeriumi ei täida.

5.26. Kolmas isik saab 2 aasta pärast suurendada lahanguabilise teenuse maksumust maksimaalselt 10%, s.o 109,7 eurot. Alampalga tõus on aga viimasel kolmel aastal olnud üle 10% aastas ning Hea tahte kokkuleppel ja Eesti Panga majandusproгноosist lähtuvalt suureneb töandja kulu 2025. aastal igal kuul 136,48 eurot Kui Kolmas isik sellega ei arvestanud, siis on ta teinud põhjendamatult madala maksumusega pakkumuse. See, et Kolmas isik tegi pakkumuse, lähtuvalt 2024. aasta miinimumpalgamäärast, on eksimus, sh kehtivate sotsiaal- ja tööõiguse valdkonda reguleerivate sätete vastu (RHS § 115 lg 9).

5.27. Seda, et 48 kuu pikkust teenuse osutamise perioodi arvestades ei ole ka miinimumpalgast lähtumine põhjendatud ega adekvaatne, on riigihanke 215783 vaidlustuses 20.04.2020 tehtud otsuses haldusajajas 3-20-526 kinnitanud ka Tartu Halduskohus, kes on asunud seisukohale, et 48-kuulise teenuse osutamise perioodil ei ole jätkusuutlik ega põhjendatud lähtuda teenuse 1. aastal kehtivast alampalga määra.

5.28. Kolmas isik pole arvestanud ka sellega, et töölepingu seaduse §-i 55 kohaselt on töötajale võimaldatav kohustuslik iga-aastane puhkus 28 kalendripäeva. See tähendab, et 28 kalendripäeva vältel tuleb maksta tasu korraga kahele isikule (ühele palka puhkusel olija asendamise eest ja teisele puhkusetasu). Tegemist on teenuse osutamisega seotud otsese kuluga, ning pakkumuse maksumuseks 1 kuu kohta oleks pidanud olema 1 188,59 eurot (1097,16 + 91,43). Juba ainuüksi selle tõttu tuleb pakkumus RHS § 115 lg 9 alusel tagasi lükata.

5.29. Hankija peab tagama, et töö- ja sotsiaalõiguse norme täidetakse ka edaspidi, mitte ainult pakkumuse esitamise ajahetke seisuga.

5.30. Hankija on 23.07.2024 e-kirjas väljendanud Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse osas: *Võimalik kulude suurenemine 4-aastase lepinguperioodi jooksul on maandatud võimalusega 2 aasta möödumisel lepingulist hinda tarbijahinnaindeksi muutuse võrra korrigeerida, samuti on pakkujale lubatud ristsubsideerimine, mis omakorda maandab*

võimaliku hinnatõusu riski. Vaidlustaja palus Hankijal selgitada, mida Hankija hinnangul on lubatud ristsubsideerida ning millega. Hankija vastas 26.07.2024: Vastuseks Teie 24.07.2024 kell 11:02 saadetud e-kirjas esitatud küsimustele selgitame järgnevat: 1 Ristsubsideerimise all peame silmas, et pakkujal on õigus hankijale osutatava teenuse kulusid osaliselt katta teistelt pakkujat osutatavatelt teenustelt saadava tuluga.

See kinnitab Hankija eksimust Kolmanda isiku pakkumuse hindamisel. Juhiste p-is 5.6 on Hankija ristsubsideerimise keelanud, nähes ette, et pakkumuses esitatavad hinnad esitatakse eurodes ning hind peab sisaldama kõiki kulusid mis on seotud teenuse osutamisega. Riigikohus on analoogset tingimust tõlgendanud asjas nr 3-20-2362/63 ning p-s 20 leidnud: RHAD p 5.3.2 näeb ette: „Pakkujat esitatud ühikuhinnad ja maksumus peavad sisaldama kõiki alusdokumentides ja selle lisades kirjeldatud teenuse osutamiseks ja tööde teostamiseks tehtavaid kulusi.“ Kolleegium nõustub vastustaja ja kohtute seisukohaga, et selle sättega ei ole kehtestatud hankesisest ristsubsideerimise keeldu, vaid üksnes nõue, et pakkumuse maksumus peab katma kõik teenuse osutamise kulud, st hankevälise ristsubsideerimine on keelatud.

5.31. Varasemalt on Hankija ise kirjalikult väljendanud: *Pakkujal on keelatud katta teenuse kulusid hankelepinguvälistest tuludest. Riigihankes esitatav hind peab katma kõik selle teenuse osutamiseks tehtavad kulud.* Seega ei saa hankevälise ristsubsideerimine olla lubatud ega võimalik. Kuna Kolmas isik on põhjendanud oma maksumust hankevälise ristsubsideerimisega (vastasel korral ei ole Hankija omaalgatuslikult saanud sellele viidata) ning Hankija on seda nähtavasti aktsepteerinud, siis on tegemist diskretsiooniveaga, mis toob kaasa Hankija otsuste kehtetuks tunnistamise.

Arvestades Kolmanda isiku pakkumuses toodud hindu, ei ole ka hankesisene subsideerimine võimalik. Tartu Halduskohus hindas eelmisel hankel hankesisest ristsubsideerimist ning leidis, et see polnud Võru Matusetalitus OÜ-l võimalik juba 2019. aastal 6-eurose (kõrgem kui praeguses pakkumuses) 1 surnu transpordi maksumuse puhul (20.04.2020 lahend asjas 3-20-526, p 96): *Kaebaja pakutud ühe surnu transpordi hind ei veena vastupidist tõendavate tõendite puudumisel samuti kohut, et kaebaja saaks hankelepingu siseselt eri teenuste kulusid ristsubsideerida.*

5.32. Seda, et Kolmanda isiku pakkumus on ebatavaliselt madal, kinnitavad ka muud asjaolud. Riigihanke eeldatav maksumus 4 aasta kohta on 160 000 eurot. Eeldatav maksumus on Hankija kuluproгноos, võttes arvesse tema poolt välja selgitatud ja prognoositavaid kulusid hangitud teenuse osutamiseks.

Juhiste p-i 2.3 kohaselt on surnute transporditeenuse eeldatav maht 910 transpordikorda aastas, s.o 3640 surnut 4 aasta peale. Kolmanda isiku pakkumust arvestades on eelduslik maksumus 4 aasta peale 21 403,2 eurot (3640 x 5,88). Lahanguabilise teenuse kogumaksumus 4 aasta peale on 52 663,68 (48 x 1097,16). Seega on Kolmanda isiku pakkumuse eelduslik maksumus 74 066,88 eurot, moodustades vaid 46% Riigihanke eeldatavast maksumusest.

5.33. Hiljuti viis samalaadsete teenuste hankimiseks riigihanke läbi ka SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla (edaspidi PERH) (riigihanke viitenumber 275618) teenuste osutamise perioodiga samuti 48 kuud. Erinevalt Riigihankest tuli esitada pakkumus surnute transpordiks ühes kuus, mitte 1 surnu kohta, kuid maksumust see ei muuda. Pakkujaid said teha pakkumused lähtuvalt prognoosist, mis PERH-i hankel on ca 50% suurem (910 surnut aastas vs 1584) kui vaidlusaluses Riigihankes. Seega on riigihanked võrreldavad.

PERH-i hankes tunnistati edukaks pakkumus kogumaksumusega 228 192 eurot 48 kuu kohta. Kolmanda isiku pakkumuse eelduslik maksumus käesolevas Riigihankes oli 74 066,88 eurot ning Vaidlustaja eeldusliku kogupakkumuse väärtuseks on 158 318,88 eurot. PERH-i hankes edukaks tunnistatud pakkumuse maksumus kinnitab, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus ei ole adekvaatne.

5.34. Lisaks sellele, et Kolmanda isiku pakkumus ei kata ära selle kulusid ning eirab sotsiaal- või tööõiguse valdkondades kehtivaid sätteid, kaasneb sellega ka tellijale täitmiskriis. Isegi, kui Kolmas isik peaks leidma lahangukogemusega spetsialisti miinimumtöötasuga teenust osutama, siis võib eeldada, et sellise palgaga töötaja lahkub peagi ning teenuse osutaja peab pidevalt suutma leida uusi lahkajaid (mis ei ole reaalne) ning mille tulemusel kannatab teenuse kvaliteet. Arvestades mõlema pakkumuse komponendi põhjendamatult madalat maksumust, võib aga suure tõenäosusega sattuda ohtu pakkujat suutlikkuse üldse hankelepingut täita.

5.35. 06.07.2024 (s.o enne Hankija otsuste tegemist) on avaldatud Ametlikes Teadaannetes teade: Võru Matusetalitus OÜ (registrikood: 10290513) ei ole esitanud tähtajaliselt 2023 aasta majandusaasta aruannet.

Registripidaja võib Võru Matusetalitus OÜ (registrikood: 10290513) kustutada registrist äriregistri seaduse § 61 lg 2 alusel.

5.36. 09.08.2024 esitas Vaidlustaja täiendavad seisukohad.

5.36.1. Hankija ei ole oma vastuses esitanud seisukohti mitmele asjaolule, mille Vaidlustaja on vaidlustuses välja toonud.

5.36.2. Hankija on ignoreerinud Vaidlustaja esitatud X-i kirjalikult väljendatud, et miinimumpalk on märgitud töölepingusse pelgalt Kolmanda isiku soovil ning tegelikkuses X töölepingusse märgitud palga eest lahanguabilise tööd teha ei plaani. Hankijale on esitatud ebaõiget infot sisaldav pakkumus ning hiljem esitatud ka eksitav kinnitus, kuid Hankija ei näe selles probleemi.

5.36.3. Vaidlustaja on saanud vastuse EKEI-le esitatud teabenõudele, millest nähtub, et täiskoormusega terve aasta töötanud lahanguspetsialistide brutotasu on aastas 21-22 000 eurot. Esiteks annab see ülevaate lahanguabilise kogemusega isikute töötasudest. Tõend kinnitab, et brutotasuga 820 eurot kuus (miinimumpalk) ei ole reaalne leida lahanguabilise kogemusega isikut sellist tööd tegema, kuna sarnase töö eest EKEI-s makstav töötasu on enam kui 2x kõrgem. Teiseks kinnitab see X-i väljendatud, et tema palk on EKEI-is kõrgem ning pole ka eluliselt usutav, et isik realselt nõustuks töötama enam kui 2x madalama palgaga. Seda on X ka ise kinnitanud. Kokkuvõttes toetab ka see tõend Vaidlustaja järeldust, et Kolmanda isiku väited ja kinnitused lahanguabilistele miinimumtöötasu maksmise osas ei vasta tegelikkuses tõele (on fiktiivsed).

5.36.4. Lahanguabilistega sõlmitud lepingute fiktiivsusele viitab, et lahanguabilised ei ole kunagi Kolmanda isiku heaks töötanud, vaid on koheselt peale lepingu sõlmimist läinud palgata puhkusele. Hankija on küsinud Kolmandalt isikult, miks ei kajastu elulookirjeldustes info töötamise kohta Kolmanda isiku juures ning on rahuldunud Kolmanda isiku kinnitusega, et lahanguabiliste elulookirjeldustes ei kajastu töötamine Kolmanda isiku juures seetõttu, et tegemist on Kolmanda isiku juurde tööle kandideerimiseks esitatud elulookirjeldustega ning peale töötamise registrisse kandmist (19.03.2024, s.o vahetult enne pakkumuste esitamist) on isikud suundunud palgata puhkusele. Sellistest väidetest ja asjaoludest on kõrvalseisjale ilmselge, et tegemist ei ole pakkuja meeskonda kuuluvate isikutega (Juhiste p 4.3.5).

5.36.5. Hankija väitel saab ta asuda seisukohale, et pakkuja on esitanud valeandmeid ning pakkuja RHS § 95 lg 4 p-i 9 alusel kõrvaldada üksnes juhul, kui Hankija suudab tõendada, et esitatud andmed on valeandmed, kuid Hankija seda tõendada ei suuda. Vaidlustaja on vajalikud tõendid Hankija eest kogunud (sh X-i e-kirjad ning EKEI info palgade kohta).

5.36.6. Hankija väidab, et kuna keskmise- ja miinimumpalga tõus pole pakkumuse esitamise hetkel teada, siis ei ole tal võimalik lähtuda eeldusest, et need tõusevad. Siiski on Hankija pidanud põhjendatuks Kolmandalt isikult selles osas selgitusi küsida. Paraku on Hankija rahuldunud Kolmanda isiku väitega, et võimalik hinnatõusurisk kuidagi maandatud saab ja loodetavasti miinimumtasu ei tõusegi. Arvamus, et keskmise ja miinimumpalga tõus kõrgete intresside ja kõrge inflatsiooniga keskkonnas (sh arvestades mõlema näitaja pidevat tõusu aastate lõikes) ei ole ette ennustatav, on ilmselgelt väär. Vaidlustaja on viidanud Tartu halduskohtu otsuses haldusasjas 3-20-526 esitatud seisukohale (p 89), et 48-kuulise hanke puhul pakkumuse koostamisel miinimumpalgast lähtumine ei ole jätkusuutlik.

5.36.7. Seoses lahanguabilise asendamisega on Hankija andnud ebamäärase vastuse. Ei selgu, kuidas on pakkumuses arvestatud asendava töötaja kuludega. Jääb mulje, et Hankija peab aktsepteeritavaks seda, et mistahes asendamiste korral (puhkused jne), mil Kolmas isik peab samaaegselt töötasu maksma asendatavale töötajale ja asendajale, ei peagi asendava töötaja kulud pakkumuses kajastama. See on väär ja läheb vastuollu Juhiste p-iga 5.6.

5.36.8. Ei ole olemuslikku vahet, kas pakkuja kulud seonduvad selle töötajaga, kes igapäevaselt teenust osutab või tema asendajaga ning Hankija seisukoht peaks olema sama mõlemal juhul – mistahes kulud, mis seonduvad teenuse osutamisega, sh parasjagu teenust

osutavate töötajate palgakulu, tuleb hõlmata pakkumuse maksumusega. Vastasel korral võiks kõikide kulude osas väita, et need puuduvad – töötajad on niikuinii palgal, autod on niikuinii olemas, külmkamber on niikuinii sisse lülitatud jne. Kolmas isik pole pakkumuses arvestanud puhkuseasendaja kuluga ega muude tasudega.

5.36.9. Hankija väidab, et hinnatõusu risk on rahuldavas ulatuses maandatud lepingujärgse tasu tõstmise võimalusega ning riskide täielikku maandamist ei saa Hankija Kolmandale isikule kohustuslikuks teha. Kui pakkumuse maksumus ei kata ära isegi miinimumtasu, siis ei saa rääkida hinnatõusu riski „rahuldavas ulatuses maandamisest“. Isegi, kui pakkumus kataks ära miinimumtasud teenuse osutamise 1. aastal, siis peaks pakkuja siiski arvestama sellega, et miinimumtasu tõuseb, jättes mingigi elementaarse puhvri.

5.36.10. Vaevalt Hankija arvab, et ta leiaks samadel tingimustel sellist, väga spetsiifilist oskust ja väga tugevat vaimset valmisolekut nõudvat tööd tegevad töötajad tööjõuturult, makstes neile miinimumtöötasu ja eeldades, et need isikud järgmistel aastatel palka juurde ei küsi (isegi, kui miinimumtasu ei peaks tõusma).

5.36.11. Seoses ühe surnu transporditeenuse maksumusega on Hankija asunud seisukohale, et surnu transpordi kohta esitatud kalkulatsioonist nähtub, et Kolmas isik on pakkumuse tegemisel teenusega seonduvad kulukomponendid ette näinud ja arvesse võtnud. Hankija leiab, et tal ei olegi võimalik kulude kujunemist kontrollida. Samas nähtub, et Hankija on saanud kätte info Kolmanda isiku üürilepingu kohta. Hankija ei ole teostanud kontrolli piisava põhjalikkusega, sh ei ole palunud Kolmandal isikul esitatud arvandmete kujunemist selgitada.

5.36.12. Hankija ega Kolmas isik pole selgitanud, kuidas on võimalik 5,88 euro eest teostada ühe surnu transport vastavalt RHAD-i tingimustele.

Pakkuja selgitas, et kõik ühe surnu veo teenuse osutamisega seotud kulud kokku on 5,68 eurot. Hankes pakutud surnuveo teenuse hind oli 5,88 eurot, st hind ületab kulude suurust 0,20 euro võrra. See vahe on piisav, et vajadusel katta ka teenuse osutamise käigus tekkida võivad ühekordsed erakorralised kulud.

5.36.13. Vaidlustaja on vaidlustuses detailselt avanud teenuse sisu ja selle osutamiseks kuluva minimaalse aja ning Hankija ega Kolmas isik pole Vaidlustaja käsitlust kahtluse alla seadnud ega selgitanud, kuidas on selles valguses Kolmanda isiku pakkumus adekvaatne. Kolmanda isiku vastused ei sisalda arvutusi või täpseid andmeid, mille alusel saanuks või saaks kontrollida pakkumuse maksumuse põhjendatust. Hankija on vastuses väitnud, et Hankija õigus pakkumuse põhjendatuse kontrolli menetluse käigus pakkujalt tõendeid ja selgitusi nõuda on piiratud, ehk Hankijal puudub õigus pakkuja majandustegevusse sekkuda määral, et välja nõuda pakkuja tarnelepinguid või arveid vms, mille alusel kontrollida pakkuja esitatud arvuliste näitajate vastavust pakkujale reaalselt kättesaadavatele vahenditele. Selline seisukoht ei ole õige. Hankijal on õigus küsida pakkujalt nii selgitust kui ka selgitust tõendavaid dokumente ning neid hinnata. On täiesti tavapärane, et hankijad küsivad ka suurtes ja keerulisemate hankeobjektidega (nt ehitustööd) hangetes vajadusel ka tõendeid sisendkulu suuruse kohta (sh tarnijatega sõlmitud kokkulepped ja arved).

5.36.14. Ülaltoodust nähtub, et tööjõukuludeks on arvestatud 4,40 eurot ning see katab kahte transportijat, suhtlust omastega, registreerimist, väljastamist. Kuidas seda kõike saab teha 4,40 euro eest, Kolmas isik ei selgita.

5.36.15. Vaidlustaja on selgitanud, et minimaalselt kulub ühe surnu transpordi peale 30 minutit, mis kahe transportija kohta teeb tööandja kuluks 6,5 eurot, kui lähtuda miinimumtasust. Tegelikult läheb aega rohkem ning miinimumtöötasu eest keegi seda tööd ei tee (reageerimisaeg on 1 tund, 24 tundi ööpäevas). Seega on juba ainuüksi palgakulu komponent vale ning Hankija oleks pidanud paluma Kolmandalt isikult selgitusi selle kujunemise kohta. Pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega ka siis, kui selle aluseks on ilmselge valekalkulatsioon (RK 3-20-924, p 23).

5.36.16. Hankija ei ole küsinud, kuidas on kujunenud sõidukitega seotud kulu – kütus, amortisatsioon, remont, hooldus, kindlustus jne. Et kontrollida Kolmanda isiku väidet, oleks Hankija pidanud nõudma arvutust, kuidas selline number on kujunenud.

5.36.17. Hankija on palunud esitada detailne ülevaade külmkambriga seotud kuludest,

arvestades üüri ja elektrit, aga puudu on näiteks külmkambri seadmete soetuse ja amortisatsiooniga seotud kulud. On tähelepanuväärne, et Hankija on saanud teabe sõlmitud üürilepingu sisu ja tingimuste kohta ja seda analüüsis arvestanud, kuid samas väidab, et ta ei saa küsida Kolmandalt isikult muid dokumente.

5.36.18. Kolmanda isiku väitel on surnukoti ja isikukaitsevahendite kulu 0,43 senti 1 surnu kohta. Hankija oleks pidanud küsima tõendi, mis tõendab, et Kolmandal isikul on võimalik sellise hinnaga vähemalt surnukott soetada. Vaidlustaja leiab, et surnukoti kulu ei saa olla alla 1,8 euro.

5.36.19. Seda, et Kolmas isik mõtles sobilikud arvud välja alles hiljem, kinnitab ka see, et oma esimeses vastuses põhjendas Kolmas isik oma pakkumuse maksumust kilomeetripõhise võrdlusega, lähtudes ainul enda külmkambri kaugusest Hankija asukohast. Veelgi enam – Kolmas isik on põhjendanud maksumust, võrreldes seda Vaidlustaja poolt 2019. aastal pakutud hinnaga 7,15 eurot surnu kohta. Vaidlustaja on teinud oluliselt kõrgema maksumusega pakkumuse käesolevas Riigihankes, kuna hinnaga 7,15 eurot surnu kohta ei ole võimalik teenust osutada.

5.36.20. Hankija on selgelt varasemalt sarnaste hanketingimuste osas, aga ka RHAD-is sätestanud, et hind peab sisaldama kõiki kulusid, mis on seotud teenuse osutamisega (Juhiste p 5.6) ning lisaks selgitanud eelmises hankes pakkujale, et sh on keelatud kajastada nullkuluna mistahes töötaja tööpanust. Kui pakkumus peab hõlmama kõiki sellega seotud kulusid, siis ei saa olla juttugi alla omahinna pakkumusest, sh selle ristsubsideerimisest teiste pakkujate osutatavate teenustelt saadava tuluga nagu Hankija 26.07.2024 e-kirjas viitab. Vaidlustajale jääb selgusetuks, miks Hankija on asunud Kolmanda isiku pakkumuse maksumust põhjendama ristsubsideerimisega. Kolmas isik ei ole seda teinud.

5.36.21. Hankija on viidanud, et Riigikohus on oma 07.06.2021 otsuse nr 3-20-2362 p-is 25 sedastanud, et isegi kui pakkumuse maksumus on sedavõrd madal, et see tekitab kahtluse, millest ajendatuna hankija peab vajalikuks pakkumuse maksumust kontrollida, võib ta jätta pakkumuse tagasi lükkamata, kui ta peab pakkumuse maksumust pakkujate selgitustest lähtudes realistlikuks ning selgitanud, et Hankija on pakkumuse maksumust kontrollinud ja leidnud selle olevat kulupõhise ehk siis pakkumuse maksumus on lepingu täitmiseks realistlik ning puuduvad alused pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse tõttu tagasilükkamiseks. Probleem ongi selles, et Kolmanda isiku pakkumus ei ole realistlik ning Hankija ei ole ka seda piisavalt põhjalikult kontrollinud.

5.36.22. Vaidlustaja on vaidlustuses viidanud, et Kolmanda isiku külmkambri aadress on Puiestee tn 2, Tartu. Kolmas isik on selgitanud, et tegelikult asub tema külmkamber aadressil Sõpruse pst 2, Tartu. See aga ei muuda mitte midagi sisulises argumentatsioonis – vastupidi, Sõpruse pst 2 asub Puusepa tn 8 asuvatest Hankija struktuuriüksustest isegi kaugemal (vähemalt 5 km) ja ainuüksi sõidu aeg on 13 minutit.

5.36.23. Tähelepanuväärne on Kolmanda isiku väide, et RHAD-i kohaselt pidid pakkujad lahinguabiliste kohta Hankijale edastama üksnes elulookirjeldused (CV-d). Kolmas isik esitas Hankijale kolme lahinguabilise elulookirjelduse. Hankija vastuses on aga toodud teave kahe lahinguabilise kohta. Teadmata on, kes on see kolmas lahinguabiline, kes samuti on väidetavalt pakkujate meeskonnas (Juhiste p 4.3.5) ja miks Kolmas isik loobus tema osas tõendite esitamisest. Kui pakkujate esitas isiku elulookirjelduse pakkumuses, siis järelikult tugines pakkujate vastavustingimusena ka sellele isikule ning ka tema osas tulnuks läbi viia kontroll, sh kontrollida, kas sellel isikul ka mingi formaalne suhe on pakkujaga või esitati ainult suvalise isiku CV.

5.36.24. See, et Kolmas isik esitas kolme isiku elulookirjeldused, kuid tuginenud neist ainult kahele viitab, et tegelikult polnud isikud pakkumuse esitamise hetkel Kolmanda isiku meeskonnas. Töötamise registri väljavõtetest ei nähtu, millal isikud on töötamise registrisse kantud, st kas nad kanti sinna peale enne või peale pakkumuste esitamist. Kui peale, siis ei olnud nad pakkumuse esitamise hetkel Kolmanda isiku meeskonnas.

5.36.25. Kolmandas isik on vastuses vaidlustusele väitnud, et RHAD ei täpsusta, mida „meeskonda kuulumine“ tähendab ning millised konkreetsed tingimused peaksid olema täidetud selleks, et lahinguabilist saaks käsitleda pakkujate „meeskonda kuuluvana“.

Vaidlustaja on seisukohal, et termin „meeskonnas“ viitab püsivale töösuhtele isikuga, kellele pakkumuses tuginetakse. Kui lugeda meeskonnas olevaks ka isikud, kes tegelikkuses mingit seost pakkumuse esitamise ajal ei oma, siis muutuks nimetatud nõue sisutuks.

5.36.26. Ebaõiged on Kolmanda isiku väited, et X-i on survestatud.

5.36.27. Kolmas isik leiab, et pakkumuse maksumuse põhjendatust saab hinnata ja kontrollida üksnes pakkumuse kogumaksumusest, mitte selle üksikute osade maksumusest lähtuvalt. Arvestades, et nii lahanguabilise teenuse maksumus kui ka ühe surnu transporditeenuse maksumus ei kata ära isegi miinimumpalgast lähtuvaid kulusid, jääb sellise argumendi sisu arusaamatuks.

5.36.28. Õige ei ole Kolmanda isiku väide, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on samas suurusjärgus riigihanke 215783 tulemusel Hankija ja Vaidlustaja vahel sõlmitud hankelepingus kokku lepitud maksumusega. Vaidlustaja pakkumus oli juba 2019. aastal kõrgem kui Kolmandal isikul 2024. a.

5.36.29. Kolmas isik ei ole selgitanud, kuidas on võimalik hinnaga 5,88 eurot surnu transporditeenust osutada. Ekslik on ka Kolmanda isiku viide, et kuni 2019. aastani osutas tema samasisulist teenust – enne 2019. aastat oli hanke sisuks surnute transport ja paigutamine Hankija külmkambrisse, mitte pakkuja külmkambrisse.

Ainus kommentaar, mille Kolmas isik esitab transporditeenuse kirjelduse kohta, on väide, et teatud juhul ei viida surnut pärast lahkamist alati tagasi pakkuja külmkambrisse vaid surnu jääb Hankija asukohta. Riigihanke tingimustes ja lepingus on kirjas, et surnut tohib väljastada Hankija ruumidest ainult erikokkuleppel Hankijaga. Kolmas isik ei saa väita, et tema poolt lahangule viidud lahkunut ta sealt ära viia ei pruugi. Ja isegi, kui see mingil juhul võiks võimalik olla, siis on juttu paarist sõidust aastas, mis pakkumuse maksumust eriliselt mõjutada ei saa.

6. Hankija, **SA Tartu Ülikooli Kliinikum**, vaidleb vaidlustusele vastu (Hankija vastus esitati 02.08.2024 ja 14.08.2024 kirjadega) ning palub jätta selle rahuldamata alljärgnevatel põhjustel.

6.1. Vaidlustaja etteheidete kohaselt on Kolmanda isiku pakkumus põhjendamatult madala maksumusega ning tulnuks tagasi lükata, samuti ei ole täidetud Juhise p-is 4.3.5 kehtestatud kvalifitseerimise tingimus - pakkuja meeskonda peab kuuluma vähemalt 2 lahanguabilist, kes osalevad hiljem ka teenuse osutamisel.

6.2. Kolmas isik on vastavalt Juhiste p-is 4.3.5 nõutule kinnitanud hankepassis 2 lahanguabilise olemasolu ning vastavalt Juhiste p-is 5.5 nõutule esitanud koos pakkumusega lahanguabiliste elulookirjeldused.

Hankija palus hankepassis esitatud kinnituse kontrollimiseks Kolmandal isikul esitada Maksu- ja Tolliameti töötamise registri väljavõtted (Hankija 05.04.2024 päring Kolmandale isikule), samuti palus selgitada, miks lahanguabiliste elulookirjeldustes ei nähtu töötamist Kolmanda isiku juures (Hankija 12.04.2024 päring Kolmandale isikule).

Kolmas isik esitas palutud tõendid ning selgitas, et lahanguabiliste elulookirjeldustes ei kajastu töötamist Kolmanda isiku juures seetõttu, et tegemist on Kolmanda isiku juurde tööle kandideerimiseks esitatud elulookirjeldustega. Maksu- ja Tolliameti töötamise registri info kohaselt töötavad lahanguabilised Kolmanda isiku juures alates 19.03.2024 ning on päringule vastamise hetkel palgata puhkusel. Hankija palus täiendava tõendina esitada lahanguabiliste kinnitused töösuhte olemasolu ning töötasu kohta. Kolmas isik esitas vastavad dokumendid.

6.3. Hankija on kogunud kvalifitseerimise otsuse tegemiseks piisavalt ja asjakohaseid tõendeid ja selgitusi. Hankijal puuduvad tõendid, mis annavad alust hinnata Kolmanda isiku esitatud andmed valeandmeteks ja tõendid võltsituteks. Hankija saab asuda seisukohale, et pakkuja on esitanud valeandmeid ning pakkuja RHS § 95 lg 4 p-i 9 alusel kõrvaldada üksnes juhul, kui suudab tõendada, et esitatud andmed on valeandmed. Hankija nimetatut tõendada ei suuda. Hankija peab kvalifitseerimise tingimustele vastavuse otsustama otsuse tegemise hetkel olemas oleva info põhjal ega saa toetuda oletusele, et kvalifitseerimise tingimuse täitmiseks esitatud isikud ei pruugi neile pakkuja poolt võimaldatavatel töötingimustel sõlmitava raamlepingu kehtivuse lõpuni pakkuja heaks töötada, samuti sellele, et pakkujal puudub ehk võimalus lepingu jooksul isikuid samaväärsetega asendada.

6.4. Riigihankes esitasid pakkumused Võru Matusetalitus OÜ (maksumusega 74 066,88 eurot) ja Tallinna Krematooriumi AS (maksumusega 158 318,88 eurot). Riigihanke eeldatavaks maksumuses oli 160 000 eurot. Tulenevalt olulisest hinnavahest Kolmanda isiku pakkumuse ja Riigihanke eeldatava maksumuse ning teise pakkuja, Hankija praeguse lepingupartneri Tallinna Krematooriumi AS-i pakkumuse maksumuse vahel (ca 50%), tekkis Hankijal kahtlus, et Kolmas isik võib olla pakkumust koostades teinud olulise valearvestuse või pole kõiki teenuse osutamisega seotud kulusid sh 4-aastast lepinguperioodi, mille jooksul on hinda võimalik korrigeerida vaid 1 kord lepingu sõlmimisest 2 aasta möödudes, maksimaalselt 10%, arvesse võtnud ning ei pruugi seetõttu olla võimaline sõlmitavat lepingut nõuetekohaselt täitma. Hankija algatas RHS § 115 lg 1 alusel maksumuse põhjendatuse kontrolli. Kuivõrd pakkumus koosneb kahest hinnakomponendist: ühe lahanguabilise teenus ühes kuus ja ühe surnu transport, siis palus Hankija Kolmandalt isikult selgitusi ja tõendeid kummagi komponendi kohta, esitades järgmised küsimused:

1) kas lahanguabilised on Kolmandale isikule kättesaadavad kehtiva palga alammäära suuruse töötasu eest;

2) Majandus- ja infotehnoloogiaministri, Eesti Ametiühingute Keskliidu ja Eesti Töandjate Keskliidu Heatahte kokkuleppe kohaselt toimub alampalga tõstmine astmeliselt moodustades: 2024. aastal 42,5%, 2025.aastal 45%, 2026.aastal 47,5% ja 2027.aastal 50% keskmisest palgast. Raamlepingu p-i 3.6 kohaselt on täitjal õigus hinda tõsta mitte varem kui 2 aasta möödudes lepingu sõlmimisest arvates see on mitte varem kui aprill 2026. Kuidas on Kolmas isik planeerinud lahanguabiliste töötasu maksmise perioodil 01.01.2025 kuni aprill 2026, mil töötasu alammäär tõuseb? Kuidas on planeeritud töötasu maksmine lahanguabilise puhkuse ajal, mil töötasu tuleb maksta kahele töötajale?;

3) Hankija palus esitada detailse kalkulatsiooni ühe surnu transpordi hinna komponentide ja kujunemise kohta. Hankija koostas Kolmandalt saadud info põhjal ka oma kulukalkulatsiooni, millele palus täiendavalt Kolmanda isiku selgitust;

4) Hankija palus esitada andmed varutoite 24 tunni kulu kohta. Kolmas isik esitas Hankijale palutud tõendid ja selgitused.

6.5. Kolmanda isiku pakkumus ühe lahanguabilise teenusele ühes kuus vastab hetkel kehtivale töötasu alammäärale sh sisaldab töandja poolt tasumisele kuuluvaid makse. Lepingupartneril on õigus tasu muuta 2 aasta möödudes lepingu sõlmimisest maksimaalselt 10% ulatuses. Hea tahte kokkuleppe kohaselt on seatud eesmärgiks töötasu alammäära tõsta:

1) sõltuvalt keskmisest palgast;

2) astmelise tõusuga 2,5% aastas.

Pakkumuse tegemise hetkel on 2024. aasta tõus juba aset leidnud ja see on pakkumuses arvesse võetud, Hea tahte kokkuleppe kohaselt võib eeldada töötasu alammäära tõusu 2025., 2026. ja 2027. aastal kokku 7,5% ulatuses. Eesti Pank on küll keskmise palga muutust prognoosinud, kuid Hankija peab nõustuma Kolmanda isiku seisukohaga, et keskmise palga tegelik tõus pole pakkumuse tegemise hetkel teada. Samuti võib Hea tahte kokkuleppe p-i 4 kohaselt väheneda töötasu alammäära astmelise tõusu protsent. Hankijal puudub õigus pakkujale ette kirjutada, mil määral pakkuja peab oma majandustegevuses riske sh võimalikke hinnatõuse arvesse võtma ja maandama. Pakkumuse tegemise hetkel on pakkumus kulupõhine, võimalik hinnatõusu risk on maandatud lepingujärgse õigusega hinda tõsta. Seejuures tuleb silmas pidada, et Hankija õigus sekkuda pakkuja majandustegevusse on piiratud ehk Hankija ei saa pakkujale ette kirjutada tema äristrateegiat.

6.6. Lahanguabilise puhkuse ajal on Kolmandal isikul kavas kasutada töötajat, kes muul aja täidab teisi tööülesandeid, mille täitmise saab Kolmas isik ajutiselt peatada ning suunata töötaja Hankija juurde tööle. Hankija jääb siiski seisukohale, et ka asendustöötaja peab olema isik, kes on pakkumuses lahanguabilisena nimetatud ja vastab lahanguabilisele esitatud nõuetele, möönab aga, et arvestades Kolmanda isiku vastust, on see töökorralduslikult võimalik.

Eeltoodust nähtub, et Hankija kontrollis Kolmanda isiku pakkumuse maksumust lahanguabilise teenuse osas ja leidis selle olevat kulupõhise. Võimalik hinnatõusu risk on rahuldavas ulatuses maandatud lepingujärgse tasu tõstmise võimalusega, riskide täielikku maandamist ei saa Hankija Kolmandale isikule kohustuslikuks teha.

6.7. Surnu transpordi kohta esitatud kalkulatsioonist nähtub, et Kolmas isik on pakkumuse tegemisel teenusega seonduvad kulukomponendid arvesse võtnud. Hankijal puuduvad tõendid selgituses toodud arvuliste näitajate ümberlükkamiseks, mistõttu puudub ka võimalus põhjendatult asuda seisukohale, et Kolmas isik pakkumuses toodud maksumuse eest teenust

osutada ei suuda. Hankijal on õigus pakkumuse põhjendatuse kontrolli menetluse käigus pakkujalt tõendeid ja selgitusi nõuda piiratud ulatuses ehk hankijal puudub õigus pakkuja majandustegevusse sekkuda määral, et välja nõuda pakkuja tarnelepinguid või arveid vms, mille alusel kontrollida pakkuja esitatud arvuliste näitajate vastavust pakkujale realselt kättesaadavatele vahenditele. Hankija kasutuses on info kütuse hindade, Kolmanda isiku üürilepingu järgse hinna kohta, mille põhjal Hankija on kalkulatsiooni paikapidavust kontrollinud.

Eeltoodust nähtub, et Hankija kontrollis Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse ka surnu transpordi teenuse osas ja leidis selle olevat kulupõhise. Võimalik hinnatõusu risk on rahuldavas ulatuses maandatud lepingujärgse tasu tõstmise võimalusega, riskide täielikku maandamist ei saa Hankija Kolmandale isikule kohustuslikuks teha.

6.8. Vaidlustaja on viidanud Riigikohtu otsustes nr 3-20-2362 (p 20) ja 3-20-924/24 (p 22) väljendatud seisukohtadele.

Juhiste p-is 5.6 on sätestatud:

5.6. Pakkumuse maksumus

Pakkuja esitab RHR-is täidetava maksumuse vormi „Hindamiskriteeriumid ja hinnatavad näitajad“, märkides ära:

- *ühe surnu transpordi hinna ilma käibemaksuta hankija struktuuriüksusest pakkuja külmkambris;*

- *lahanguabilise teenuse hinna ilma käibemaksuta, ühe kuu kohta.*

Pakkuja poolt süsteemis täidetud maksumuse vormi andmetest moodustub pakkumuse koosseisus esitamist võimaldav PDF formaadis dokument.

Pakkumuses esitatavad hinnad esitatakse eurodes ning hind peab sisaldama kõiki kulusid mis on seotud teenuse osutamisega. Pakkumuses esitatud hinnad on hankijale lõplikud ning hindadele ei lisandu täiendavaid väljamakseid ega kulusid.

Tegemist on Hankija riigihanke alusdokumentide tavapärase sättega, millega Hankija soovib pakkujatele teada anda, et ei soostu pakkumuses toodud hindadele lisaks mingeid täiendavaid teenuse osutamisel pakkujale tekkivaid kulusid kandma. Nagu Riigikohus selgitab, on ristsubsideerimise keeld erandlik ning tuleneb riiklikult kehtestatud erinormidest, muudel juhtudel on tegemist põhjendamatult sekkumisega pakkujate äritegevusse. Ristsubsideerimise keeld tuleb ka selgelt ja üheselt mõistetavalt väljendada, mitte ei saa see olla pelgalt ühe võimalusena mitmest tõlgendatav.

Hankija ei ole vaidlusaluses Riigihankes ristsubsideerimise keeldu kehtestanud ja ei pea taolise keelu kehtestamist vaidlusaluses Riigihankes ka lubatavaks.

Hankija on oma otsustes asunud seisukohale, et teenuse osutamise kulud on kaetud ning lepinguteülene ristsubsideerimise võimalus on üksnes lisanduvaks riske maandavaks atribuudiks.

6.9. Riigikohtu otsuse nr 3-20-924 p-i 26 kohaselt peab jaatama pakkumuse põhjendamatult madalat maksumust ja selle tagasi lükkama, kui:

1) hankija tuvastab, et pakkumuse põhjendamatult madal maksumus on tingitud hankilepingu täitmise kohas kehtivate keskkonna-, sotsiaal- või tööõiguse valdkonda reguleerivate sätete eiramisest;

2) on tõsine oht, et leping jääb täitmata;

3) pakkuja suudab lepingut täita vaid õigusrikkumise teel saadud eelise tõttu;

4) kui pakkumuse aluseks on ilmselge valekalkulatsioon;

5) pakkujal on kohatu lootus, et lepingu hinda õnnestub tulevikus ebaseadusliku muutmise abil tõsta;

6) on ilmne konkurentsi kahjustamise katse.

Hankija hinnangul ei ole ükski loetletud alustest tõendamist leidnud.

Riigikohus on otsuse nr 3-20-2362 p-is 25 sedastanud, et isegi kui pakkumuse maksumus on sedavõrd madal, et see tekitab kahtluse, millest ajendatuna hankija peab vajalikuks pakkumuse maksumust kontrollida, võib ta jätta pakkumuse tagasi lükkamata, kui ta peab pakkumuse maksumust pakkuja selgitustest lähtudes realistlikuks.

Hankija on pakkumuse maksumust kontrollinud ja leidnud selle olevat kulupõhise ehk siis pakkumuse maksumus on lepingu täitmiseks realistlik ning puuduvad alused pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse tõttu tagasilükkamiseks.

6.10. 14.08.2024. a esitas Hankija täiendavad seisukohad.

6.10.1. Vaidlustaja on seisukohal, et ta on vaidlustusmenetluses esitatud tõenditega tõendanud, et Kolmas isik on pakkumust ja hiljem selgitusi ning tõendeid esitades teadvalt esitanud valeandmeid. Vaidlustaja seisukoha kohaselt on tema esitatud tõendid tõesed ning Kolmanda isiku esitatud fiktiivsed.

6.10.2. Hankija hinnangul on olemasolevate tõendite koosmõjus tõendatud järgmine:

1) Kolmas isik on hankepassis lahanguabilisena märkinud X-i ning pakkumuses esitanud tema elulookirjelduse;

2) X-i kogemus vastab RHAD-is nõutule;

3) X on sõlminud Kolmanda isikuga töölepingu 1,0 koormusega lahanguabilise töö tegemiseks töötasu alammäära eest.

Vaidlustaja esitatud tõendite kohaselt ei kavatse X sõlmitud töölepingut täitma hakata, samas puuduvad tõendid selle kohta, et sõlmitud tööleping oleks lõpetatud.

Hankija saab otsuste tegemisel lähtuda olemasolevast infost ja asjaoludest, mitte sündmustest, mille saabumine pole teada. Käesoleval hetkel puudub info selle kohta, kas X oma e-kirjas Vaidlustajale väljendatud kavatsuse teoks teeb või mitte.

6.10.3. Olemas on tõendid selle kohta, et teine lahanguabiline on sõlminud Kolmanda isikuga töölepingu 1,0 koormusega lahanguabilise töö tegemiseks töötasu alammäära eest. Samuti pole välistatud, et juhul, kui X töölepingu ka lõpetab, pole Kolmandale isikule töötasu alammäära eest kättesaadav mõni teine nõutud kogemusega töötaja. Muuhulgas, nagu Vaidlustaja esitatud EKEI seletusest nähtub, ei saa EKEI lahanguspetsialistide tööd ja töötasu võrdsustada lahanguabilise töö ja töötasuga ehk siis EKEI lahanguspetsialistide keskmine töötasu ei iseloomusta sektori keskmist töötasu.

Seega nähtub tõenditest, et Kolmanda isiku pakkumus lahanguabilise teenuse osas on põhimõtteliselt kulupõhine. Hankija on seisukohal (mida toetab Riigikohtu otsus nr 3-20-924), et puudub alus pakkumus põhjendamatult madalaks hinnata juhul, kui pakkumus ei kata kulusid 100%-liselt, küll aga katab enamuse ulatuses ehk on realistlik.

6.10.4. Hankija mõonab, et võib olla teinud ühe surnu transpordi maksumuse kulupõhiseks hindamisel vea. Vea olemasolu tuvastamiseks või välistamiseks, samuti hindamaks kulupõhisusest võimaliku kõrvalekalde ulatust ning seda, kas pakkumuse madal maksumus on põhjendatud (RHS § 115 lg 7) ehk siis asjaolu, kas pakkumus on vaatamata asjaolule, et ei kata kõiki teenuse osutamise kulusid siiski realistlik, esitab Hankija Kolmandale isikule surnu transpordi hinna kujunemise kohta täiendavad küsimused.

6.10.5. Hankija ei ole käesolevas vaidlustusmenetluses seotud 2019. aastal teises vaidlustusmenetluses avaldatud seisukohtadega.

6.10.6. Riigikohus on otsuses nr 3-20-924 sedastanud, et RHS §-i 115 peamine eesmärk on kaitsta pakkuja hankija omavoli eest pakkumuse tagasilükkamisel. Lisaeesmärgid on tagada hankijale õigus hinnata hankelepingu sõlmimisega kaasnevaid riske ja mitte sõlmida hankelepingut majanduslikult ebamõistlikel tingimustel, mille tõttu ebaõnnestub hankelepingu täitmine, ning tagada pakkuja võrdne kohtlemine ja vältida konkurentsimoonutusi. Seega ei saa igasugust alla omahinna pakkumust pidada põhjendamatult madala maksumusega pakkumuseks. Seejuures pole ettevõtjatel üleüldist keeldu oma hindu lepingute üleselt ristsubsideerida, see kehtib erinormidest tulenevalt vaid teatud sektorites.

Vastupidiselt Vaidlustaja arvamusele, et Hankija soovib saada väga madalate kuludega teenust, mille tegelik maksumus peaks olema oluliselt kõrgem, kinnitab Hankija, et tema peamine eesmärk on osta kvaliteetset teenust õiguspäraselt läbi viidud riigihankemenetluse tulemusel. Juhul, kui RHS §-i 115 peamine kaitse-eesmärk siiski ei päde ning Kolmas isik ei suuda lepingut nõuetekohaselt täita, võib see päädida tema edaspidise kõrvaldamisega hankemenetlustest RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel.

7. Kolmas isik, **Võru Matusetalitus OÜ**, vaidleb vaidlustusele vastu.

7.1. Vaidlustatud Hankija otsused on põhjendatud ning puuduvad alused nende kehtetuks tunnistamiseks. Vaidlustus rajaneb peamiselt Hankija spekulatsioonidel ning otsitud ja ebaõigetel väidetest.

7.2. Vaidlustaja heidab Hankijale ette selliste asjaolude arvestamata ja toimingute tegemata

jätmist, mille arvestamine ja tegemine oleks 2019 Hankija poolt läbiviidud samasisulises hankes toonud kaasa Vaidlustaja pakkumuse tagasilükkamise. Teisisõnu nõuab Vaidlustaja, et Hankija kohtleks Kolmandat isikut Vaidlustajast erinevalt.

7.3. Vaidlustaja arvates ei vasta Kolmanda isiku pakkumus RHAD-i nõudele, mille kohaselt peab pakkuja meeskonnas olema vähemalt 2 minimaalselt aasta pikkuse lahangualise töökogemusega lahanguabilist, kes osalevad hiljem ka teenuse osutamisel. Kolmanda isiku pakkumus vastab lahanguabiliste osas RHAD-i nõuetele.

7.4. RHAD, sh Juhiste p 4.3.5 ei sätesta nõuet, mille kohaselt peavad lahanguabilised olema pakkumuse esitamise hetkel pakkuja palgal. Juhiste p-i 4.3.5 kohaselt peab pakkuja meeskonda kuuluma vähemalt 2 lahanguabilist, kuid RHAD ei täpsusta, mida „meeskonda kuulumine“ täpsemalt tähendab ning millised konkreetset tingimused peaksid olema täidetud selleks, et lahanguabilist saaks käsitleda pakkuja „meeskonda kuuluvana“. Seetõttu on asjakohatud kõik vaidlustuse põhjendused, mille kohaselt on „meeskonda kuulumise“ nõue täidetud vaid juhul, kui pakkuja on lahanguabilisega sõlminud lepingu ning maksab talle töötasu. RHAD selliseid nõudeid ei sätesta.

7.5. RHAD-i kohaselt pidid pakkujad lahanguabiliste kohta Hankijale edastama üksnes elulookirjeldused (CV-d). Kolmas isik esitas Hankijale kolme lahanguabilise elulookirjeldused. Hankija nõudel esitas pakkuja Hankijale täiendavad dokumendid ja teabe pakkuja ja lahanguabiliste vahel sõlmitud kokkulepete kohta. Kolmandale isikule teadaolevalt on Hankija ka ise pöördunud Vaidlustaja nimetatud lahanguabiliste poole ning saanud neilt kinnitused Vaidlustaja meeskonda kuulumise kohta. Seega vastab Kolmanda isiku pakkumus tingimusele, mille kohaselt peab pakkuja meeskonnas olema vähemalt 2 minimaalselt aastase kogemusega lahanguabilist, kes osalevad hiljem ka teenuse osutamisel.

7.6. Üheks Kolmanda isiku pakkumuses nimetatud meeskonda kuuluvaks lahanguabiliseks on X, kellega Kolmas isik on sõlminud töölepingu, mille kohaselt asus X Kolmanda isiku juures tööle lahanguabilisena. Vastavad tõendid on Kolmas isik Hankijale esitanud.

7.7. Kolmas isik ei oska kommenteerida, miks ja millistel tingimustel teeb X koostööd EKEI-ga. Kolmas isik ei saa nõuda X-i ja EKEI vaheliste lepingute lõpetamist.

7.8. Kolmandale isikule ei ole teada, kuidas sai Vaidlustajale teatavaks asjaolu, et üheks Kolmanda isiku poolt pakkumuses nimetatud lahanguabiliseks on X. Kolmas isik kinnitab, et tema poolt X-ga sõlmitud kokkuleppe kohta Hankijale avaldatud andmeid on tõesed.

7.9. Kolmas isik kinnitab, et X kuulub Kolmanda isiku meeskonda, Kolmas isik ei ole tuginenud teise ettevõtja vahenditele, Hankijale avaldatud lepingutingimused vastavad tegelikkusele, Kolmas isik kavatseb hankelepingu täimiseks kasutada pakkumuses nimetatud lahanguabilisi ja Kolmas isik ei ole Hankijale valeandmeid esitanud.

7.10. Vaidlustaja väited, mille kohaselt ei saa X-i käsitleda Kolmanda isiku meeskonda kuuluvana ning hankelepingut ei hakka täitma Kolmanda isiku pakkumuses nimetatud lahanguabilised, on asjakohatud, arvestades seda, et Kolmandale isikule teadaolevalt nimetas ka Vaidlustaja ise 2019 toimunud samasuguses hankes ühe lahanguabilisena EKEI-s töötava isiku ning Vaidlustaja poolt asus hankelepingut lõppkokkuvõttes täitma isik, keda Vaidlustaja pakkumuses ei nimetanud.

7.11. Kolmas isik ei nõustu Vaidlustaja väitega, mille kohaselt, kui pakkumuses nimetatud lahanguabiline on samaaegselt teise isiku töötaja, siis ei ole RHAD-is lahanguabiliste osas esitatud nõue täidetud. Pakkuja meeskond kuuluv lahanguabiline võib samaaegselt olla lepingulistes suhetes ka teiste isikutega, RHAD seda ei keela. Samuti ei sätesta RHAD nõuet, mille kohaselt peab lahanguabiline kuuluma ainult pakkuja meeskonda ning tal ei tohi olla mistahes lepingulisi suhteid ühegi teise isikuga.

7.12. Vaidlustaja hinnangul on Hankija RHS § 115 lg 1 alusel Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse kontrollimisel eksinud või teinud diskretsioonivea. Hankija ei ole Kolmanda isiku pakkumuse maksmust kontrollides eksinud ning Kolmanda isiku pakkumuse maksumus ei ole põhjendamatult madal.

7.12.1. Hankija teostas RHS § 115 lg 1 alusel Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrolli. Kolmas isik esitas kontrolli teostamise käigus Hankijale kõik nõutud andmed, selgitused ja dokumendid, sh pakkumuse maksumuse detailse kalkulatsiooni. Nende andmete alusel oli Hankijal võimalik veenduda, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendatud ning katab kõik teenuse osutamise kulud.

7.12.2. Vaidlustaja on kirjeldanud asjaolusid, mis peaksid viitama sellele, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal. Vaidlustaja esile toodud asjaolud ja neist tehtud järeldused on meelevaldsed ja ebaõiged:

1) Vaidlustaja on käsitletud ühe surnu tarnsporditeenuse ja lahanguabilise teenuse maksumust eraldi. Riigihange ei olnud osadeks jagatud ja kontrollida saab üksnes pakkumuse kogumaksumusest;

2) Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on samas suurusjärgus Hankija poolt 2019 läbi viidud samasisulise riigihanke 215783 tulemusel Hankija ja Vaidlustaja vahel sõlmitud hankelepingus kokku lepitud maksumusega ning Põhja-Eesti Regionaalhaigla poolt 2021 läbi viidud sarnase hanke maksumusega. Kuna Vaidlustaja on Riigihanges tehtud otsused vaidlustanud ning see takistab uue hankelepingus sõlmimist, siis võib sellest järeldada, et Vaidlustaja on võimeline 2019 pakutud hindadega teenuste osutamist jätkama ka 2024;

3) Vaidlustaja motiive avav on Vaidlustaja väide, mille kohaselt Kolmas isik ega ka Hankija ei ole kursis Hankijale teenuse osutamise detailidega, mis on viinud Kolmanda isiku poolt kõiki kulusid mitteametliku pakkumuse tegemiseni. Ainuüksi sellest väitest nähtub Vaidlustaja arusaam, et ainult Kolmas isik sai Riigihanges teha nõuetekohase pakkumuse ning seetõttu on Vaidlustaja ainumõeldav Riigihanke võitja. Kolmandal isikul on olemas kõik pakkumuse tegemiseks vajalikud teadmised ja oskused.

7.13. Vaidlustaja esitatud surnute transporditeenuse kirjeldus ei ole täpne.

7.14. Vaidlustuses esitatud transportimisele kuluva aja arvestused on asjakohatud, kuna Kolmanda isiku külmkamber ei asu aadressil Puiestee 2, Tartu. Bolt rakenduse arvutatud transpordi maksumus sisaldab lisaks vastava teenuse osutamise otsestele kuludele ka Bolti vahendustasu, mille suurus on 20-25%, ning juhi kasumit. Seega kinnitab Bolt rakenduses näidatav transpordi maksumus pigem seda, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on kulupõhine.

7.15. Kolmas isik on Hankijale esitanud kõik lahanguabilise teenuse maksumuse põhjendatust kinnitavad andmed ja dokumendid. Lahanguabilise teenus on Kolmandale isikule kättesaadav alampalga eest.

7.16. Arusaamatud on Vaidlustaja väited, mille kohaselt ei ole Kolmas isik lahanguabilise osas arvestanud ette nähtava sisendkulu (alampalk) suurenemisega. Pakkumuse maksumuse põhjendatuse hindamisel saab nõuda vaid seda, et maksumus kataks pakkumuse tegemise hetke tegelikke kulusid, mitte tulevikusündmuste arvestamist. Vaidlustaja viidatud Hea tahte kokkulepe ei ole õigusakt ega kehtesta töandjatele siduvalt alampalka järgnevaaks neljaks aastaks. Pakkumuse esitamise hetkel ei olnud teada, kas alampalka tulevikus Hea tahte kokkuleppesest lähtuvalt tõstetakse või mitte. Kuna raamlepingu p 3.6 võimaldab teenuse hinda tarbijahinnaindeksi muutuse võrra tõsta, siis raamlepingu kehtivuse perioodi kokkuvõttes on see teenuse hinna tõstmise võimalus piisav, et katta alampalga tõustust tingitud võimalikud lisakulud.

7.17. Pahatahtlik on Vaidlustaja etteheide, mille kohaselt on Hankija ignoreerinud seda, et vaidlusi arvestades ei ole enne sügist hankelepinguni jõudmine reaalne, mistõttu lükkub raamlepingus pakutud hinna tõstmise võimalus edasi. Hankija ei saanud vaidlustatud otsuste tegemise ajal vaidlustega arvestada. Vastuvõetamatu oleks olukord, et Hankija otsuste vaidlustamise fakt iseenesest tooks kaasa Hankija otsuste kehtetuks tunnistamise.

7.18. Vaidlustaja väitel peab Hankija pakkumuse maksumust kontrollides tagama, et maksumus katab kogu hankeperioodi vältel minimaalselt kohustuslikke töö- ja sotsiaaloiguse norme. RHS ja RHAD sellist nõuet ei sätesta ega saagi sätestada, kuna pakkumuse nõuetekohasuse kontrollimine ei saa baseeruda pakkujatele teadmata tulevikuennustustel. Vastasel korral oleks Hankijal võimalik oma suva järgi pakkumusi tagasi lükata põhjendades seda sellega, et pakkumus ei arvesta mingisugust hankija tulevikunägemust või prognoosi. Kui eeldada Vaidlustaja väite õigsust, siis oleks Hankija pidanud 2019 Vaidlustajaga sõlmitud

hankelepingu juba ammu lõpetama, kuna Vaidlustaja poolt 2019 pakutud lahanguabilise teenuse maksumus ei kata juba alates 2022 alampalga kulu.

7.19. Vaidlustaja ristsubsideerimisega seotud väited on asjakohatud. Hankija on Vaidlustajale saadetud e-kirjas silmas pidanud hankelepingu alusel osutatava surnute tarnsporditeenuse ja lahanguabilise teenuse ristsubsideerimise lubatavust. See tähendab muu hulgas, et raamlepingu p-is 3.6 sätestatud hinna tõstmise võimalus rakendus kogu pakkumuse maksumuse suhtes ning annab võimaluse saadud lisatulu kasutamiseks ükskõik millise sisendkulu katmiseks. Hankija leidis seetõttu õigesti, et see maandab tuleviku hinnatõusu riski. Kolmas isik ei ole oma pakkumust hankevälise ristsubsideerimisega põhjendanud.

7.20. Kolmas isik on äriregistrile esitanud 2023 majandusaasta aruande.

7.21. 14.08.2024. a esitas Kolmas isik täiendavad seisukohad.

7.21.1. Hankija põhjendustest nähtub, et vaidlustatud Hankija otsused on seaduslikud ning puudub alus nende kehtetuks tunnistamiseks.

7.21.2. Hankija ei ole ignoreerinud Vaidlustaja poolt X-iga seoses esitatud väiteid. Kõik Vaidlustaja poolt X-i kohta esitatud väited on valed või rajanevad X-i poolt avaldatu moonutamisel.

Kolmas isik on X-iga sõlminud lepingu, mille kohaselt asus X Kolmanda isiku juures alates 19.03.2024. a lahanguabilisena tööle täiskohaga ja brutopalgaga 820 eurot. Kolmas isik on Hankijale esitanud ka vastavad tõendid, sh X-i poolt 25.04.2024. a digitaalsel allkirjastatud kinnituse.

7.21.3. 26.07.2024. a ja 27.07.2024. a Vaidlustaja esindajale saadetud e-kirjades ei ole X avaldanud, et Kolmanda isiku ja X-i sõlmitud kokkulepped sisaldavad tema töötasu või töötingimuste kohta valeandmeid. Kolmas isik ei saa välistada, et Vaidlustaja poolne X-i survestamine on viinud selleni, et X ei julgenud Kolmanda isiku juures tööle asumist Vaidlustajale kinnitada kartes, et see toob kaasa Vaidlustaja poolse nõuete ja kaebuste esitamise tema suhtes Kolmanda isiku ja X-i vaheline leping on endiselt kehtiv ning X ei ole teatanud Kolmandale isikule kavatsusest lõpetada tööleping või seda rikkuda.

7.21.4. Kolmas isik on Hankijale edastanud dokumendid, millest nähtub, et Kolmandale isikule on lahanguabilise töö kättesaadav brutotasuga 820 eurot. Seega ei oma Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse kontrollimisel tähtsust, milliseid andmeid on EKEI avaldanud enda lahanguspetsialistide töötasu kohta. Seda enam, et EKEI 31.07.2024. a vastuse kohaselt erineb EKEI lahanguspetsialistide töö patoanatoomilise lahanguabilise tööst, mistõttu ei anna EKEI edastatud töötasud turust adekvaatset ülevaadet. Kolmanda isiku pakkumuse maksumus peab katma Kolmanda isiku kulud, mitte EKEI poolt oma töötajatele makstavat töötasu. Kui lähtuda EKEI avaldatud lahanguspetsialist brutotöötasust 1 841,80 eurot ning võtta aluseks Vaidlustaja väide, mille kohaselt peegeldab just see tasu lahanguabilise töö tegelikku hinda, siis oleks ka Vaidlustaja enda pakkumus põhjendamatult madal RHS §-i 115 tähenduses (1 841,80 euro suuruse brutotöötasu maksimisega kaasneb tööandja kogukulu 2 464,32 eurot, kuid Vaidlustaja pakutud lahanguabilise teenuse hind kuus oli 2 329,16 eurot).

7.21.5. Ebaõige on Vaidlustaja arusaam, mille kohaselt peaksid lahanguabilised Kolmanda isiku meeskonda kuulumiseks olema juba tööl Kolmanda isiku juures. RHAD sellist nõuet ei sätesta. Piisab, kui pakkuja on saavutanud RHAD-is lahanguabilistele kehtestatud nõuetele vastavate isikutega kokkuleppe, mis võimaldab neid isikuid hankelepingu täitmisel kasutada. Kolmas isik on vastavad kokkulepped saavutanud ja nende kokkulepete saavutamist ka tõendanud.

7.21.6. Kolmas isik on hankemenetluses esitanud kõik Hankija nõutud selgitused pakkumuse maksumuse, sh lahanguabilise teenuse maksumuse, kujunemise kohta. Kuigi RHAD-i kohaselt peab pakkuja meeskonda kuuluma kaks lahanguabilist, saab hankelepingu täitmisel korraga rakendada vaid ühte lahanguabilist. Seetõttu on loogiline, et pakkumuse maksumusse saab arvestada eelkõige ühe lahanguabilise töö maksumuse. Kolmas isik on selgitanud, kuidas on võimalik lahendada lahanguabilise asendamine puhkuse ajal selliselt, et see Kolmandale isikule lisakulusid ei tekita.

7.21.7. RHAD-ist ei tulene, et pakkumuse maksumus peab katma ka kõik teoreetilised kulud ning maksumusse tuleb kaasata ka pakkuja kaudsed kulud.

7.21.8. Vaidlustaja eesmärk on pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontroll absuradini viia. Vaidlustaja väidab, et Kolmas isik ei ole arvestanud ka lisatasude, preemiate ja tulemustasudega ning sellega, et töötaja võib ka ise palka juurde küsida. Lisatasusid, preemiaid ja tulemustasusid tuleb maksta juhul, kui sõlmitud on vastavad kokkulepped. Kolmas isik selliseid kokkuleppeid sõlminud ei ole.

7.21.9. Kolmas isik rõhutab, et viimased 4 aastat on Vaidlustaja Hankijale lahanguabilise teenust osutanud hinnaga 867,48 euro, mis on Kolmanda isiku poolt käesolevas Riigihankes pakutud hinnast (1 097,16 eurot) 229,68 eurot, so 21%, väiksem. Seda arvestades jääb arusaamatuks, kuidas saab kehtiva lepingu järgsest maksumusest oluliselt kõrgem hind olla põhjendamatult madal.

7.21.10. Vaidlustaja põhjendustest jääb mulje, et juhul, kui pakkumuse maksumus peab katma kõik kulud, siis peab Hankija iga kord ja kõigi pakkumuste osas raamatupidamise algdokumentide tasandil kontrollima, kas pakkumuse maksumus ikka katab kõik kulud. RHS sellise auditi läbiviimist ette ei näe ning pakkujad ei saa sellise auditi läbiviimist hankijalt ka nõuda. Vaidlustaja viidatud Riigikohtu praktikast, sh lahendist kohtuasjas 3-19-1825, ei tulene samuti hankija kohustust teostada igakordset lauskontrolli. Kolmas isik on üksikasjalikult põhjendatud, kuidas tal on võimalik pakkumuse maksumusele vastava hinnaga Hankijale teenuseid osutada nii, et kõik kulud saavad kaetud.

7.21.11. Vaidlustaja on jätnud tähelepanuta, et Hankija ja Kolmanda isiku tegevuskohtade vaheline lühim distant on alla 5 km ja sõltuvalt liiklustihedusest võib selle distant si läbimiseks kuluv aeg olla alla 10 min. Seega on Vaidlustaja arvestused spekulatiivsed ega kajasta tegelikku olukorda.

Kolmanda isiku pakutud ühe surnu transporditeenuse hind (5,88 eurot) on samas suurusjärgus hinnaga, millega Vaidlustaja on Hankijale sama teenust viimased 4 aastat osutanud (7,15 eurot). Kolmas isik on hankemenetluses selgitanud, et arvestades asjaolu, et Vaidlustaja asukoht on Hankija asukohast kaugemal kui Kolmanda isiku asukoht ning Vaidlustaja keskmised tööjõukulud on Kolmanda isiku tööjõukuludest 2 korda suuremad, pole vähimatki alust väita, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal. Seda enam, et kui lähtuda ainuüksi läbitavast vahemaast ja teisendada seeläbi surnute transporditeenuse maksumus kilomeetri hindale, siis on Kolmanda isiku pakkumuse maksumus kehtivast hinnast kallim.

7.21.12. Kolmas isik ei nõustu Vaidlustaja väitega, mille kohaselt on Hankija justkui lubamatult asunud Kolmanda isiku pakkumuse maksumust põhjendama hankevälise ristsubsideerimisega. Pakkumuse maksumuse põhjendatust kontrollib hankija kaalutlusõigust teostades ja uurimispõhimõtet rakendades. Hankija võib arvestada ka asjaolusid, millele pakkuja ei ole tuginenud.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

8. Vaidlustaja vaidlustab Hankija otsuseid kokkuvõtlikult kahel põhjusel:

- 1) Vaidlustaja hinnangul puuduvad Kolmandal isikul RHAD-i nõuetele vastavad kaks lahanguabilist;
- 2) Kolmanda isiku pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega.

Kolmanda isiku kvalifitseerimise otsus

9. Hankepassi osas *Haridus ja kutsekvalifikatsioonid* on Hankija kehtestanud kvalifitseerimise tingimusena järgmise nõude: *Pakkuja meeskonda peab kuuluma vähemalt 2 lahanguabilist.*

Tingimuse kirjeldus:

Nõue: Pakkuja esitab kinnituse lahanguabiliste olemasolu kohta hankepassis. Hankepassis esitatud lahanguabilised peavad olema samad, kes osalevad hiljem ka teenuse osutamisel.

Seega on nõue kahe lahanguabilise olemasolu kohta kehtestatud kvalifitseerimise tingimusena, viidates seejuures alusena RHS § 101 lg 1 p-le 6.

Samas on Hankija kehtestanud RHAD-i dokumendis Vastavustingimused

vastavustingimusena nõude lahanguabiliste elulookirjelduse esitamiseks: *Kumbki lahanguabiline peab omama vähemalt aasta pikkust lahanguabilise töö kogemust. Pakkujal tuleb esitada lahanguabiliste elulookirjeldused.*

Küsimused ettevõtjale:

1. Lahanguabiliste elulookirjeldused (Vabas vormis dokument).

Nõudeid lahanguabilistele sisaldavad ka Juhiste p-id 4.3.5 ja 5.5, mis kordavad Hankepassis esitatud kvalifitseerimise tingimuse ning vastavustingimuse sisu.

Seega on Hankija käsitlenud lahanguabilistele kehtestatud nõudeid nii kvalifitseerimis- kui vastavustingimusena. Hankija on kvalifitseerimise tingimuse kehtestamisel eksinud, kuna RHS § 101 lg 6 võimaldab kvalifitseerimise tingimuse kehtestada üksnes nõuded pakkuja või taotleja, nende juhtide või teenuste osutamise või ehitustööde juhtimise eest vastutavate isikute hariduse ja kutsekvalifikatsiooni kohta. Hankija kehtestatud kvalifitseerimise tingimus ei ole aga seotud lahanguabiliste hariduse ja kutsekvalifikatsiooniga.

Kuna Vaidlustaja on vaidlustanud ilmselgelt lahanguabilis(t)e vastavuse Hankepassi osas *Haridus ja kutsekvalifikatsioonid* kehtestatud tingimusele, puudub vaidlus lahanguabiliste vastavusele vastavustingimusena kehtestatud nõudele ning Hankija vastusest vaidlustusele nähtub, et Hankija kontrollis Kolmanda isiku lahanguabiliste vastavust vaidlustusele tingimusele nimelt Kolmanda isiku kvalifikatsiooni kontrollimisel, peab vaidlustuskomisjon erandina võimalikuks kontrollida Kolmanda isiku lahanguabiliste vastavust eduka pakkuja kvalifitseerimise otsuse kaudu.

10. Vaidlustaja on seisukohal, et Kolmanda isiku meeskonnas ei ole tõenäoliselt lahanguabilisi, kes osaleksid ka hilisemal teenuse osutamisel. Seda eeldab Vaidlustaja eelkõige X-i kohta, kes on kinnitanud Vaidlustajale, et ei ole lubanud Patoloogia teenistusse tööle asuda (vt eelkõige käesoleva otsuse p 5.5).

11. Kolmas isik on esitanud oma pakkumuses esitatud Hankepassis kolme isiku (2 lahanguabilise-preparaatori, s.h X, ning 1 preparaatori) andmed ning nende elulookirjeldused. Hankija palus hankepassis esitatud kinnituste kontrollimiseks Kolmandal isikul esitada lahanguabiliste-preparaatorite kohta Maksu- ja Tolliameti töötamise registri väljavõtted (Hankija 05.04.2024 päring Kolmandale isikule). 11.04.2024. a edastas Kolmas isik Hankijale nõutud Maksu- ja Tolliameti töötamise registri väljavõtted.

Vastuseks Hankija 12.04.2024. a küsimustele, miks kahe isiku elulookirjeldustes puuduvad andmed Kolmanda isiku juures töötamise kohta, selgitas Kolmas isik 12.04.2024. a vastuses Hankijale, et pakkumusele on lisatud CV-d, millega nimetatud töötajad kandideerisid Kolmanda isiku juurde tööle tulekul. *Kuna töötajate registrist nähtub et nad on meie töötajad alates 19.03.2024, jäid CV-d värskendamata. Hetkel on nad mõlemad palgata puhkusel.*

25.04.2024 esitas Kolmas isik Hankijale kahe lahanguabilise (sh X-i) kinnituskirjad, milles nad kinnitavad, et on tööle võetud OÜ-sse Võru Matusetalitus alates 19.03.2024. a lahanguabilisena täistöökohaga Eesti Vabariigis kehtiva alampalgaga (820 eurot).

12. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et isegi, kui Hankijal tekkis mingil põhjusel kahtlusi seoses Kolmanda isiku pakkumuses esitatud lahanguabilistega, on Hankija teinud hankemenetluses asjaolude väljaselgitamiseks mõistlikke jõupingutusi, pöördudes täiendavate küsimuste ja dokumendinõuetega korduvalt Kolmanda isiku poole ning saades ka vastused ning nõutud dokumendid. Kõnealused isikud on ise kirjalikult kinnitanud oma tööle asumist Kolmanda isiku juures Eestis kehtiva miinimumpalgaga. Töötamist Kolmanda isiku juures kinnitavad ka Maksu- ja Tolliameti töötamise registri väljavõtted. Ka Vaidlustaja poolt tõendina esitatud kirjas kinnitab X, et on sõlminud Võru Matusetalitusega digiallkirjastatud töölepingu.

Kuna eelnimetatud tõendite kohaselt on Kolmanda isiku hankepassis nimetatud lahanguabilistel Kolmanda isikuga lepinguline suhe, ei ole vaidlustuskomisjoni hinnangul tegemist teise ettevõtja vahendite tuginemisega RHS § 103 lg 2 alusel, millisel juhul oleks tulnud esitada ka nende ettevõtjate hankepassid.

13. Vaidlustuskomisjon nõustub Kolmanda isiku seisukohaga, et RHAD ei selgita üheselt mõistetavalt, mida tingimus, et 2 lahanguabilist „peavad kuuluma pakkuja meeskonda“ tähendab. Võib möönda, et „pakkuja meeskonda kuulumine“ tähendab püsivat töösuhet, nagu leiab Vaidlustaja, kuid isegi sellisel juhul niisugune töösuhe lahanguabiliste ning Kolmanda isiku vahel esineks (vt käesoleva otsuse p 11). See, et töösuhe on fiktiivne nagu väidab Vaidlustaja, tõendatud ei ole.

Täiendavalt märgib vaidlustuskomisjon, et kvalifitseerimise tingimuses kehtestatud nõudele -

hankepassis esitatud lahanguabilised peavad olema samad, kes osalevad hiljem ka teenuse osutamisel - vastavust ei saa üldjuhul kontrollida enne hankelepingu sõlmimist ning teenuse osutamise alustamist, kuna alles siis saab selgeks, kas isikud on samad kes pakkumuses või mitte.

14. Eeltoodud põhjustel on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija otsus kvalifitseerida Kolmas isik on õiguspärane ning alused selle kehtetuks tunnistamiseks puuduvad.

Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsus

15. Nagu eespool märgitud, on RHAD-is lahanguabilistega seotud nõuded esitatud nii kvalifitseerimistingimuseks kui vastavustingimuseks ning vaidlustuskomisjon kontrollis sellega seoses Kolmanda isiku kvalifitseerimise otsust.

15.1. Vaidlustaja hinnangul on Kolmanda isiku pakkumus põhjendamatult madala maksumusega ja Hankija oleks pidanud selle tagasi lükkama.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsuse kehtetuks tunnistamist eeltoodud põhjendusel nõuda ei saa. RHS § 115 lg 8 sisaldab iseseisvat pakkumuse tagasilükkamise alust, st pakkumuse maksumus võib olla põhjendamatult madal ka juhul, kui pakkumus vastab riigihanke alusdokumentides esitatud tingimustele. Kohtute ja vaidlustuskomisjoni pikaajalise praktika kohaselt on Hankija tegevus või tegevusetus RHS §-i 115 kohaldamisel hankemenetlustes vaidlustatav pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse kaudu, kuna hiljemalt selleks ajaks on pakkujatele selge, et hankija ei lükka tagasi pakkumust, mille maksumus on vaidlustaja arvates põhjendamatult madal, ja soovib sõlmida hankelepingu (vt ka Euroopa Üldkohtu 11.05.2010 otsuse p 71 kohtuasjas T-121/08).

15.2. Vaidlustaja ei ole vaidlustuses väitnud ega tõendanud, et Kolmanda isiku pakkumus ei vastaks mõnele RHAD-i vastavustingimusele, millisel juhul tuleks pakkumus tagasi lükata RHS § 114 lg 2 esimese lause alusel.

15.3. Tulenevalt eespooltoodust on vaidlustuskomisjon seisukohal, et vaidlustuses puuduvad põhjendused, mis seaksid kahtluse alla RHS § 114 lg 1 alusel tehtud Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsuse õiguspärasuse, mistõttu puuduvad alused Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsuse kehtetuks tunnistamiseks.

Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsus

16. Vaidlustaja põhjendused Kolmanda isiku pakkumuse põhjendamatult madala maksumusega seoses on hinnatavad pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse kaudu. Vaidlustaja väitel on Kolmanda isiku pakkumus põhjendamatult madala maksumusega ning Hankija pole teostanud Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrolli RHS §-i 115 alusel piisavalt hoolikalt, tehes kaalutlusvea järelduses, et Kolmanda isiku pakkumuse madal maksumus on põhjendatud.

17. Pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse hindamisel peab hankijal esmalt tekkima põhjendatud kahtlus, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal (Riigikohtu halduskollegiumi otsus nr 3-19-1825/50, p 14). Seejärel tuleb hankijal anda pakkujale võimalus selgitada ja tõendada, kuidas pakkumuse maksumus kujunes (Riigikohtu halduskollegiumi otsus asjas nr 3-3-1-50-15, p 21). Põhjendamatult madala maksumuse kindlakstegemine on keerukas majanduslik otsus, mille üle kohtulik kontroll on üldjuhul piiratud (samal, p 23).

18. Riigihankes tuli pakkumuses esitada kaks hinda:

1) ühe surnu transpordi hind ilma käibemaksuta Hankija struktuuriüksusest pakkuja külmkambris;

2) lahanguabilise teenuse hind ilma käibemaksuta, ühe kuu kohta.

Kolmanda isiku pakkumuses oli ühe surnu transpordi hind 5,88 eurot ning lahanguabilise teenuse hind kuus 1097,16 eurot (pakkumuse maksumus kokku 74 066,88 eurot). Vaidlustaja pakkumuses oli ühe surnu transpordi hind 12,78 eurot ning lahanguabilise teenuse hind kuus 2329,16 eurot (pakkumuse maksumus kokku 158 318,88 eurot).

Riigihanke eeldatavaks maksumuses oli 160 000 eurot. Tulenevalt olulisest hinnavahest

Kolmanda isiku pakkumuse, Vaidlustaja (Hankija praegune lepingupartner) pakkumuse ja Riigihanke eeldatava maksumuse vahel (ca 50%), tekkis Hankijal kahtlus, et Kolmas isik võis olla eksinud pakkumuse kalkuleerimisel ning ei pruugi olla võimeline sõlmivat lepingut nõuetekohaselt täitma, mistõttu Hankija algatas RHS § 115 lg 1 alusel Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrolli.

19. Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse kontrollimiseks pöördus Hankija Kolmanda isiku poole järgmiste andmete saamiseks.

19.1. 17.04.2024. a teavitas Hankija Kolmandat isikut pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrollimenetluse alustamisest ning palus Kolmandal isikul (kokkuvõtlikult) esitada:

1) detailne kalkulatsioon ühe surnu veo hinna komponentide ja kujunemise kohta;
2) Majandus- ja infotehnoloogiainistri, Eesti Ametiühingute Keskliidu ja Eesti Tööstuste Keskliidu Hea tahte kokkuleppe kohaselt toimub alampalga tõstmine astmeliselt moodustades: 2024. aastal 42,5%, 2025.aastal 45%, 2026.aastal 47,5% ja 2027.aastal 50% keskmisest palgast. Raamlepingu p-i 3.6 kohaselt on täitjal õigus hinda tõsta mitte varem kui 2 aasta möödudes lepingu sõlmimisest arvates see on mitte varem kui aprill 2026. Kuidas on pakkuja planeerinud lahanguabiliste töötasu maksmise perioodil 01.01.2025 kuni aprill 2026, mil töötasu alammäär tõuseb? Kuidas on planeeritud töötasu maksmine lahanguabilise puhkuse ajal, mil töötasu tuleb maksta kahele töötajale?

3) dokumentaalsed tõendid lahanguabilise teenuse töötasu alammääraga pakkuja kättesaadavuse kohta;

4) andmed varutoite 24 tunni kulu kohta.

25.04.2024. a esitas Kolmas isik nõutud andmed.

19.2. Hankijal ei ole keelatud selgituste saamiseks vajadusel pakkuja poole korduvalt pöörduda, mistõttu 30.04.2024. a pöördus Hankija uuesti Kolmanda isiku poole, paludes esitada kalkulatsiooni surnu veo hinna kujunemise kohta, märkides muuhulgas, et ristsubsideerimine on lubatud, kuid Hankijal on vajadus hinnata, kas vastavad allikad on lepinguga kooskõlas

07.05.2024. a esitas Kolmas isik nõutud kalkulatsiooni.

19.3. 14.06.2024. a tegi Hankija Kolmandale isikule päringu seoses ühe surnu 24 tunni hoiukuludega.

17.06.2024. a esitas Kolmas isik omapoolse kalkulatsiooni.

19.4. 18.06.2024. a esitas Hankija Kolmandale isikule päringu:

Kuidas on kujunenud kulukomponent:

Tööjõukulud (sh kaks transportijat, suhtlus omastega, registreerimine, väljastamine)?

Kui palju on arvestatud kahe transportija tööajale suhtlemise, registreerimise, väljastamise osas?

25.06.2024. a vastas Kolmas isik ka sellele päringule.

20. 17.08.2024. a Korraldusega tunnistas Hankija Kolmanda isiku pakkumuse edukaks, samas on otsuse sisulised põhjendused toodud 15.08.2024. a vastavaks tunnistamise otsuses.

Käsitledes eelpooltoodud päringuid ning Kolmanda isiku vastuseid jõudis Hankija lõppjäreldele: *Eelnevast nähtub, et hankija on detailselt ja põhjalikult pakkumuse maksumust kontrollinud ning leidnud selle olevat kulupõhise. Võimalik kulude suurenemine 4-aastase lepinguperioodi jooksul on maandatud võimalusega 2 aasta möödumisel lepingulist hinda tarbijahinnaindeksi muutuse võrra korrigeerida, samuti on pakkuja lubatud ristsubsideerimine, mis omakorda maandab võimaliku hinnatõusu riski. Hankija pole tuvastanud riigihangete seaduse § 115 lõikes 9 sätestatud asjaolude esinemist.*

Vaidlustuskomisjon nõustub põhimõtteliselt Hankija järeldustega.

21. Vaidlustaja on vaidlustuses käsitlenud väga üksikasjalikult surnute transporditeenuse hinna komponente ning hinna kujunemist tema enda osutatava teenuse baasil (puudub vaidlus, et Vaidlustaja on Hankija praegune teenuseosutaja riigihanke viitenumber 215783 tulemusel sõlmitud lepingu alusel – 1 surnu transpordi hind 7,15 eurot). Vaidlustuskomisjoni hinnangul soovib Vaidlustaja panna Hankijale hankemenetluses ebaproportsionaalset ja ebareaalset kontrollikohust (nt nõuda Kolmandalt isikult tõendeid, millise hinnaga Kolmandal isikul on võimalik soetada surnukotte), kuid sellise detailsuseni minek ei ole RHS §-i 115 mõte. Hankija on küsinud Kolmandalt isikult korduvalt selgitusi pakkumuse maksumuse kujunemise kohta,

neid saanud ning nagu nähtub riigihangete registri kirjavahetusest, ka iseseisvalt tõendeid kogunud. Kolmanda isiku selgituste alusel on Hankija jõudnud järeldusele, et Kolmanda isiku pakkumus ei ole põhjendamatult madala maksumusega (pakkumuse madalale maksumusele on asjakohane selgitus). Vaidlustaja ei saa eeldada, et tema pakutud hinnakujundus on ainuvõimalik. Ka juba varem viidatud Riigikohtu otsuses nr 3-3-1-50-15 on Riigikohus leidnud, et põhjendamatult madala maksumuse kindlakstegemine on keerukas majanduslik otsus, mille üle kohtulik kontroll on üldjuhul piiratud (p 23).

22. Puudub vaidlus, et Kolmanda isiku pakkumuses esitatud ühe lahanguabilise teenuse maksumus ühes kuus (1 097,16 eurot) vastab praegu kehtivale töötasu alammäärale (820 eurot), sisaldades tööandja poolt tasumisele kuuluvaid makse. Seega on Kolmanda isiku pakutud hind pakkumuse esitamise seisuga õigusaktide nõuetega kooskõlas. Pakkujal (lepingupartneril) on õigus tasu muuta 2 aasta möödudes lepingu sõlmimisest maksimaalselt 10% ulatuses. Majandus- ja infotehnoloogiaministri, Eesti Ametiühingute Keskliidu ja Eesti Tööandjate Keskliidu Hea tahte kokkuleppe kohaselt on eesmärk töötasu alammäära tõsta:

- 1) sõltuvalt keskmisest palgast;
- 2) astmelise tõusuga 2,5% aastas.

Pakkumuste esitamise ajal oli 2024. aasta töötasu alammäära tõus juba aset leidnud ja see on pakkumuses arvesse võetud. Hea tahte kokkuleppe kohaselt võib eeldada töötasu alammäära tõusu 2025., 2026. ja 2027. aastal kokku 7,5% ulatuses. Hankija pidas veenvaks Kolmanda isiku seisukohta, et keskmise palga tegelik tõus pole pakkumuse esitamise ajal teada. Samuti võib Hea tahte kokkuleppe p-i 4 kohaselt väheneda töötasu alammäära astmelise tõusu protsent. Hankija asus seisukohale, et tal puudub õigus pakkujale ette kirjutada, mil määral pakkuja peab oma majandustegevuses riske sh võimalikke hinnatõuse arvesse võtma ja maandama. Pakkumuse tegemise hetkel oli Kolmanda isiku pakkumus kulupõhine, võimalik hinnatõusu risk on maandatud lepingujärgse õigusega hinda tõsta.

Vastuseks Hankija küsimusele, kuidas on kavandatud töötasu maksmine lahanguabilise puhkuse ajal, mil töötasu tuleb maksta kahele töötajale, selgitas Kolmas isik, et tal on kavas kasutada töötajat, kes muul ajal täidab teisi tööülesandeid, mille täitmise saab Kolmas isik peatada ning suunata ta Hankija juurde tööle.

Vaidlustuskomisjon nõustub Hankija seisukohaga, et pakkumuse maksumus lahanguabilise teenuse osas on põhimõtteliselt kulupõhine.

23. Vaidlustaja ja Hankija on erinevatel seisukohtadel, kas Juhiste p-is 5.6 kehtestatud nõudest *Pakkumuses esitatavad hinnad esitatakse eurodes ning hind peab sisaldama kõiki kulusid mis on seotud teenuse osutamisega. Pakkumuses esitatud hinnad on hankijale lõplikud ning hindadele ei lisandu täiendavaid väljamakseid ega kulutusi* tuleneb Riigihankes ristsubsideerimise keeld.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et antud vaidlus ei ole asjakohane, kuna vastuses vaidlustusele on Kolmas isik sõnaselgelt kinnitanud, et ei põhjenda oma pakkumuse maksumust hankevälise ristsubsideerimisega. Seega ei ole õige Vaidlustaja arvamus, et Kolmas isik on põhjendanud oma pakkumuse maksumust hankevälise ristsubsideerimisega. Riigihanke sisene ristsubsideerimine on Riigihankes aga kahtlemata lubatud.

Vaidlustuskomisjon peab siiski vajalikuks märkida, et pikaajalise kohtupraktika kohaselt ei ole ka sama hankija puhul varasemates riigihangetes võetud seisukohad kohustuslikud, mistõttu Vaidlustaja viited nt SA Tartu Ülikooli Kliinikumi selgitustele riigihankes 213088 ei ole Riigihankes asjakohased.

24. Eeltoodut arvestades on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija on teostanud Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse kontrolli RHS §-iga 115 sätestatud korras ning mõistlikus ulatuses ning leidnud, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus ei ole põhjendamatult madal. Hankija otsus Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamiseks on kooskõlas RHS §-iga 115 ja § 117 lg-ga 1 ning alused selle kehtetuks tunnistamiseks puuduvad.

Vaidlustusmenetluse kulud

25. Lähtudes sellest, et vaidlustus jääb RHS § 197 lg 1 p-i 4 alusel rahuldamata, kuuluvad vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg-d 3 ja 8.

25.1. Hankija ja Kolmas isik ei ole esitanud taotlust lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks.

25.2. Vaidlustaja kulud vaidlustusmenetluses jäävad Vaidlustaja kanda.

Taivo Kivistik
(allkirjastatud digitaalselt)